ᲙᲠᲝᲚᲔᲢᲐᲠᲘᲐᲜᲝ ᲥᲕᲔᲚᲐ ᲥᲕᲔᲧᲜᲘᲡᲐ, ᲨᲔᲔᲠᲗᲓᲘᲗ!

ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲐ ᲓᲐ ᲮᲔᲚᲝᲕᲜᲔᲑᲐ

ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲘᲡ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲓᲐ ᲮᲔᲚᲝᲕᲜᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲥᲛᲔᲗᲐ ᲡᲐᲛᲛᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲥᲝᲕᲔᲚᲙᲕᲘᲠᲔᲣᲚᲘ ᲝᲠᲒᲐᲜᲝ

№ 12 (65). ᲞᲐᲠᲐᲡᲙᲔᲕᲘ, 6 Ა�პᲠᲘᲚᲘ, 1945 �წ. ᲤᲐᲡᲘ 1 ᲛᲐᲜ.

ᲓᲦᲔᲡ ᲜᲝᲛᲔᲠᲨᲘᲐ:

— ᲡᲐᲑᲐᲭᲕᲝ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲘᲡ ᲣᲐᲮᲚᲝᲔᲡᲘ ᲐᲛᲝᲪᲐᲜᲔᲑᲘ (ᲛᲝᲬᲕᲘᲜᲐᲕᲔ).
— ᲙᲝᲜᲙᲣᲠᲡᲘ ᲡᲐᲑᲐᲭᲕᲝ ᲬᲘᲒᲜᲖᲔ.
— ᲞᲠᲝᲤ. ** Დ. ᲐᲠᲐᲥᲘᲨᲕᲘᲚᲘ** — ᲚᲐᲓᲝ ᲐᲚᲜᲘᲐᲨᲕᲘᲚᲘ.
— ᲙᲝᲜᲡᲢᲐᲜᲢᲘᲜᲔ ᲒᲐᲛᲡᲐᲮᲣᲠᲓᲘᲐᲡ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲠᲝᲛᲐᲜᲔᲑᲘ ᲠᲣᲡᲣᲚ ᲔᲜᲐᲖᲔ.
— ᲡᲐᲑᲐᲭᲕᲝ ᲡᲞᲔᲥᲢᲐᲙᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲝ ᲓᲐᲗᲕᲐᲚᲘᲔᲠᲔᲑᲐ.
— ᲓᲘᲡᲙᲣᲡᲘᲐ ᲡᲐᲛᲐᲛᲣᲚᲝ ᲝᲛᲘᲡ ᲞᲔᲠᲘᲝᲓᲘᲡ ᲥᲐᲠᲗᲣᲚ ᲞᲝᲔᲖᲘᲐᲖᲔ.
— **ᲙᲐᲠᲚᲝ ᲙᲐᲚᲐᲫᲔ** — ᲘᲠᲗᲘ ᲓᲐᲛᲘᲡ ᲙᲝᲛᲔᲓᲘᲐ
— **ᲒᲘᲝᲠ�გᲘ ᲯᲘᲒᲚᲐᲫᲔ** — ᲡᲔᲕᲔᲠᲘᲐᲜ ᲘᲡᲘᲐᲜᲘ.
— **ᲨᲐᲚᲕᲐ ᲐᲤᲮᲐᲘᲫᲔ**—„ᲮᲔᲕᲘᲡ ᲒᲔᲠᲘ ᲒᲝᲩᲐ“ ᲠᲣᲡᲗᲐᲕᲔᲚᲘᲡ ᲡᲐᲮᲔᲚᲝᲒᲘᲡ ᲗᲔᲐᲢᲠᲘᲡ ᲛᲝᲛᲐᲕᲐᲚᲘ.
— ᲠᲐ ᲮᲓᲔᲑᲐ ᲤᲠᲐᲜᲒᲣᲚ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲐᲨᲘ.
— ᲚᲔᲕᲐᲜ ᲐᲡᲐᲗᲘᲐᲜᲘ — ᲡᲐᲥᲐᲠᲗᲕᲔᲚᲝᲡ ᲡᲐᲮᲚᲗᲐ ᲨᲝᲠᲘᲡ ᲣᲪᲮᲝ ᲞᲝᲔᲢᲘᲡ ᲙᲐᲜᲓᲘᲓᲐᲢᲘ.
— ᲐᲮᲐᲚᲘ ᲬᲘᲒᲜᲔᲑᲘ.
— ᲐᲙᲐᲓ. ᲙᲔᲙᲔᲚᲘᲫᲘᲡ ᲡᲐᲦᲐᲛᲝ.
— ᲡᲡᲠᲙ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲘᲡ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲒᲔᲝᲑᲘᲡ ᲙᲚᲔᲜᲣᲛᲘ.
— ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲡᲐᲛᲬᲔᲠᲐᲓᲝᲕᲐᲜᲘ ᲤᲘᲚᲛᲘ.
— ᲥᲠᲝᲜᲘᲙᲐ ᲓᲐ ᲘᲜᲤᲝᲠᲛᲐᲪᲘᲐ.

ᲡᲐᲑᲐᲭᲕᲝ ᲚᲘᲢᲔᲠᲐᲢᲣᲠᲘᲡ ᲣᲐᲮᲚᲝᲔᲡᲘ ᲐᲛᲝᲪᲐᲜᲔᲑᲘ

პარტია და ხელისუფლება ყოველთვის უდიდეს ყურადღებას აქცევდნენ ბავშვთა კომუნისტურად აღზრდის საქმეს.

ამ განსაკუთრებული მზრუნველობის შედეგად ალიზარდნენ სოციალისტური ქვეყნის გმირ პატრიოტთა მთელი თაობები, რომელთაც ვეკაკაცურად გაანადგურეს შემოსეული დამპყრობელი, მტვრად აქციეს მისი ვერაგული ზრახვები და თავისუფალ საბჭოთა ახალი მსოფლიო დიდება მოუპოვეს.

სამამულო ომის მძიმე დღეებში კიდევ უფრო გაიზარდა პარტიისა და მთავრობის ყურადღება ბავშვთა და ახალგაზრდათა აღზრდისადმი. მხოლოდ ჩვენს ქვეყნაში შეიძლებოდა ჩატარებულიყო ის უდიდესი ისტორიული მნიშვნელობის გარდაქმნანი, რომლებიც დაიწყო ომის პერიოდში სასკოლო ცხოვრებაში. ღონისძიებათა მწყობრი სისტემა, რაც ახლა ფართოდ ხორციელდება საბჭოთა სკოლაში, ახალ ვითარებას ჰქმნიან და რადიკალურად აუმჯობესებენ აღმზრდელობით მუშაობას.

აღზრდა უდიდესი საქმეა,—ამბობდა ბელინსკი,—მით სწყდება ადამიანის ბედი მთელი მისი სიცოცხლის მანძილზე. ის, რაც აღიბეჭდება ბავშვის ცნობიერებასა და სულში, წარუშლელ კვალს სტოვებს მის შემდგომ მოქალაქეობრივ ფორმირებაზე, ხასიათის გამომუშავებაზე. ბავშვში თავიდანვე და თანდათან უნდა გამომუშავდეს მტკიცე ნებისყოფა, პატრიოტიზმი, მოვლენების ჯანსაღი შეკნობის უნარი და კეთილშობილური მისწრაფება—მოახმაროს მთელი ცოდნა და ენერგია თავისი ქვეყნისა და ხალხის საკეთილდღეო საქმეს.

ამ დიდი ადამიანური თვისების აღზრდა მომავალ მოქალაქეში მხოლოდ სკოლას არ შეუძლია. განუზომელია ამ საქმეში მხატვრული ლიტერატურის როლი. მწერლობა ეხმარება სკოლასა და ოჯახს ბავშვის გონებრივ განვითარებაში, მისი მომავალი მოქალაქეობრივი ხასიათის ჩამოყალიბებაში. ცოცხალი მხატვრული სახეები ბოლომდე რჩებიან ბავშვის გონებაში. საყვარელი გმირის ხასიათი, რომლითაც აღფრთოვანებული და გატაცებულია ნორჩი მკითხველი, წაბაძვის საგანი ხდება და ხშირად ის წარმართავს მის საკუთარ მოქმედებას. საკმარისია დავასახელოთ ისეთი ნათელი მხატვრული სახე, როგორიც არის ოსტროვსკის პავლე კორჩაგინი, რომ აშკარა გახდეს მხატვრული მწერლობის განუზომელი მნიშვნელობა. საბჭოთა ახალგაზრდობა უსაზღვროდ იყო გატაცებული ამ პატრიოტული გზნებით ალსავსე გმირით. მშვიდობიან პერიოდში კორჩაგინი შემოქმედებითი რომანტიზმითა და შრომითი შამაცობით აღაგზნებდა მკითხველს. მაგრამ, როდესაც ჩვენი სამშობლო განსაცდელის წინაშე დადგა, მან მრავალ ათას საბჭოთა ახალგაზრდას უფრო გაუძლიერა მტრისადმი სიძულვილი.

საბჭოთა საბავშვო ლიტერატურის უმნიშვნელოვანეს ამოცანას ყოველთვის წარმოადგენდა ისეთი სრულყოფილი, ცოცხალი გმირის მხატვრული სახის შექმნა, რომელიც მაგალითი და წაბაძვის ობიექტი გახდებოდა მთელი თაობებისათვის. სამამულო ომის წლებში ეს ამოცანა კიდევ უფრო გაიზარდა, რადგან გაიზარდა და გაფართოვდა საბავშვო ლიტერატურის როლი. ნორჩი მკითხველი დაუცხრომელი ცნობისმოყვარეა, მას სურს იცოდეს ყველაფერი, რაც ქვეყანაზე და მის გარშემო ხდება,—იცოდეს ზედმიწევნით, დაჯერებით და ღრმათ. ბავშვს არ უნდა ცხოვრობდეს ყურმოკრული ამბებით, მხოლოდ უფროსების მონათხრობით. მას იტაცებს ის, როცა ტიპიური მოვლენები და ხასიათები მის ნორჩ ცნობიერებაში გაცოცხლდებიან და თავისი მრავალფეროვნებით წარმოიისახებიან.

საბჭოთა ხალხის სამამულო ომის პერიოდის ცხოვრება დაუშრეტელი წყაროა მწერლის შემოქმედებითი თვალსაზრისით. აქ არის მაძაცია და ქალის საბრძოლო გმირობა ფრონტზე, აქ არის ბავშვებისა და ახალგაზრდების შეგნებული პატრიოტიზმის შეუდარებელი მაგალითები ფრონტისპირა ქალაქებსა, სოფლებსა და მტრის ზურგში, აქ არის საბჭოთა ხალხის უდიდესი შრომითი მაცობა წარმოებასა და კოლმეურნეობაში.

საბავშვო მხატვრულ ლიტერატურაში ღრმად უნდა აისახოს თანამედროვეობის ეს უმნიშვნელოვანესი მოვლენები, რადგან მხოლოდ ამ მოვლენების შესწავლის საფუძველზე შეიძლება აღიზარდონ ნამდვილი პატრიოტები, მომავალი დიდი მოქალაქეები და მშენებლები.

სამამულო ომის პერიოდის საბავშვო ლიტერატურა უნდა იყოს იდეურად ღრმა და დიდი მაშტაბის ლიტერატურა. ეს კი შეუძლებელია, თუ მან არ ასახა ნათლად სამამულო ომის მდიდარი თემატიკა, თუ მან შესაფერი მხატვრული ფორმითა არ მოუთხრო ბავშვებს ის, თუ რით ცხოვრობდა და ცხოვრობს მთელი ჩვენი ქვეყანა ომის დღეებში, რაში მდგომარეობს ჩვენი გამარჯვების საიდუმლოება და სათავე ძლევამოსილი პატრიოტიზმისა, რომელიც ომის პირველ დღიდანვე უდიდეს საყოველთაო სახალხო მოძრაობად იქცა.

ომის პერიოდში ქართულმა საბავშვო მწერლობამ შეჰქმნა მთელი რიგი მნიშვნელოვანი ნაწარმოებისა—ლექსებისა, პოემებისა, მოთხრობებისა და ნოველებისა. მაგრამ ის, რაც გაკეთებულ იქნა, ოდნავადაც ვერ აკმაყოფილებს ნორჩ მკითხველთა გაზრდილ მოთხოვნილებას. ახალმა ვითარებამ შესცვალა ბავშვის ფსიქოლოგია. მას არ აკმაყოფილებს ბრძოლის ამბების უბრალო გადმოცემა, მას სურს მისთვის დაწერილ მხატვრულ ნაწარმოებში წაიკითხოს და მთელი სიმართლით შეიცნოს ომის მძიმე ეპოქა, რომელმაც ყოველმხრივად შეამოწმა საბჭოთა საზოგადოებრივობის მატერიალური და სულიერი ძალები.

ნორჩ მკითხველს სჭირდება მხატვრული ნაწარმოები, რომელშიც ცხოვრების დიდი სინამდვილე შერწყმული იქნება გადმოცემის, წარმტაც ფორმასთან.

თუ ამ თვალსაზრისით განვიხილავთ იმას, რაც ქართულმა საბავშვო მწერლობამ დღემდე გააკეთა, აშკარა გახდება, რომ მას მთავარი გასაკეთებელი მომავალში აქვს.

ჩვენი მწერლობის შემოქმედებითი ყურადღება სერიოზულად უნდა მიეპაყროთ მხატვრული ლიტერატურის ამ უმნიშვნელოვანეს ფრონტს. ჩვენ გვყავს ნიჭიერი საბავშვო მწერლები, მაგრამ ბავშვის მხატვრულ-იდეური აღზრდით უნდა დავაინტერესოთ ყველა ჩვენი მოწინავე მწერალი. ყველა დიდ მწერალს წარსულში ფასდაუდებელი წვლილი შეჰქონდა საბავშვო ლიტერატურაში. არც ჩვენს დროში შეიძლება ის ვიწრო პროფესიათ ვადაიქცეს.

მწერალთა კავშირმა თავის მხრივ კიდევ უფრო მეტად უნდა გააძლიროს მზრუნველობა საბავშვო ლიტერატურაზე.

ᲙᲝᲜᲙᲣᲠᲡᲘ ᲡᲐᲑᲐᲕᲨᲕᲝ ᲬᲘᲒᲜᲖᲔ

რუსეთის განსახკომისა და საბავშვო ლიტერატურის გამომცემლობის მიერ საუკეთესო საბავშვო წიგნზე გამოცხადებული კონკურსის მეორე ტური უკვე დამთავრდა. მეორე ტურის დროს განხილულ იქნა 119 წიგნი. ჟიურიმ რუსეთის განათლების სახალხო კომისრის, აკადემიკოს ვ. პოტიომკინის თავმჯდომარეობით პირველი პრემია 35 ათასი მანეთის რაოდენობით მიანიჭა ვ. კავერინის რომანისათვის „ორი კაპიტანი“, ვ. კატაევს მოთხრობისათვის „პოლკის შვილი“, ა. კონონოვს წიგნისათვის „მოთხრობები ლენინზე“, ი. ილინს და ე. სიგალს—„როგორ გახდა კაცი ბუმბერაზად“.

მეორე პრემია პროზაში არავის მიეცა. მესამე პრემია ხვდათ ე. ილინას, ვ. ორლოვს, ორგზის საბჭოთა კავშირის გმირს ს. კოვპაკს, დ. ნაგიმკინს და ლ. რუბინშტეინს.

პირველი პრემია პოეზიაში არავის მიეცა. მეორე პრემია ოცი ათასი მანეთის რაოდენობით მიეცათ ლ. კვიტკოს ლექსების კრებულისათვის „გაზაფხული“ და ა. კელემოვს, როგორც ავტორს და მ. ისაკოვსკის, როგორც მთარგმნელს პოემისათვის „ციმბალი“. ეს უკანასკნელი ეხება ბელორუსელი პარტიზანების ბრძოლას.

ამას გარდა ჟიურიმ მოიწონა გამოსაცემად მთელი რიგი წიგნებისა, რომელთაც პრემიები არა ხვდათ.

კონკურსის შედეგად რუსეთის საბავშვო ლიტერატურის გამომცემლობამ მიიღო გამოსაცემად 35 ახალი წიგნი, რომელთაგან სამი უკვე გამოვიდა.

საჭიროა ამ წიგნებიდან რამოდენიმე შერჩევით, კერძოდ „მოთხრობები ლენინზე“ თარგმნილ იქნას ქართულად

პროფ. Დ. ᲐᲠᲐᲥᲘᲨᲕᲘᲚᲘ

ᲚᲐᲓᲝ ᲐᲚᲜᲘᲐᲨᲕᲘᲚᲘ

(ᲒᲐᲠᲓᲐᲪᲕᲐᲚᲔᲑᲘᲗᲘᲡ ᲢᲠᲘᲛᲝᲪᲘ ᲬᲚᲘᲡᲗᲐᲕᲘᲡ ᲒᲐᲛᲝ)

ლადო ალნიაშვილის მოღვაწეობა ჩვენი კულტურის წარსულის ერთი ბრწყინვალე ფურცელთაგანია. რევოლუციამდელ ეპოქაში, როცა მას საშოქმედო ასპარეზზე გამოსვლა მოუხდა — ქართული მუსიკის წინსვლა ცალკეულ პიროვნებათა თაოსნობაზე, ძალ ენერგიულ მოქმედებაზე იყო დამოკიდებული. ნაციონალური ჩაგვრის პირობებში, როცა ქართულ აზროვნებას და შემოქმედებას გასაქანი არ ეძლეოდა — ეს ადვილი საქმე არ იყო. ჩვენი ხალხისათვის ამ ძძიმე დროში გამოჩნდა ლადო ალნიაშვილი, რომელმაც ქართული გუნდის დაარსებით დაუვიწყარი და ფრიად მნიშვნელოვანი საქმე გააკეთა.

აქვე ისიც უნდა აღინიშნოს, რომ რამდენიმე წლით ადრე არსებობდა ქართული გუნდი, რომელსაც სათავეში ხარლამპი სავანელი ედგა. შემდეგ ეს გუნდი გარდაიქმნა ფილარმონიის პირველ სამუსიკო სკოლად.

ლადო ალნიაშვილმა, როგორც არა სპეციალისტმა მოიწვია სპეციალისტი მუსიკოსი რატილი (ეროვნებით ჩეხი); ამ უკანასკნელმა თავს იდვა გუნდის მუსიკალურ - ტექნიკური მომზადება. ჩვენ არ შეგვიძლიან ღრმა მადლობით არ მოვიგონოთ ამ კეთილშობილ ჩეხის მოღვაწეობაც. მრავალფეროვანი რეპერტუარის მომზადების და თბილისში კონცერტის გამართვის შემდეგ, ეს გუნდი ლადო ალნიაშვილის თაოსნობით, თუ შეიძლება ასე ითქვას, გავიდა ხალხში, რათა მუსიკიადმი სიყვარული გაეღვიძებია, გაეღვიძებია სიყვარული ხალხური სიმღერისადმი. ამ ცდებმა, ამ დაუღალავმა შრომამ ბრწყინვალე შედეგები მოიტანა.

პირადათ ჩემთვის ლადო ალნიაშვილის გუნდის პირველი ნახვა — დაუვიწყარია. ეს იყო 1888 თუ 89 წელს, არმაგორში, ყუბანის ოლქში, მაშინ იქ ჩამოვიდა რატილი, ალნიაშვილის გუნდის ნაწილით და კონცერტი გამართა. ჩემზე, 14 თუ 15 წლის ბიჭზე, ამ გუნდმა მოახდინა წარუშლელი შთაბეჭდილება.

ძე ვამაყობდი, რომ ჩვენ, ქართველებს გვაქვს ასეთი მშვენიერი სიმღერები და რომ ისინი ესოდენ ორიგინალურნი არიან.

სწორედ ამ დროიდან დავიწყე მუსიკის წერა; როგორც ეხლა მახსოვს ჩემი პირველი თემა იყო საგუნდო სიმღერა ლერმონტოვის ლექსის ტექსტზე: „ცხოვრების მძიმე წუთში“. ეროვნებისათვის ვცდილობდი მიმეცა ქართული რულადების სახე ისე, როგორც მას ასრულებდა თვით განსვენებული რატილი.

ამ გვარად ლადო ალნიაშვილის გუნდის წყალობით ჩემში პირველად გაღვიძა მისწრაფებამ მუსიკალურ-შემოქმედებით მოღვაწეობისადმი.

რასაკვირველია თუ გამოვუდგებით ამ გუნდის კრიტიკას, ჩვენ ვნახავთ ბევრ ნაკლოვანებას მის რეპერტუარში: მაგ. ქართულ სიმღერის სახელით შეტანილი ჰქონდათ უცხო სიმღერები, მაგრამ ჩვენ მორალური უფლება არა გვაქვს მკაცრი კრიტიკით მოვეპყრათ ამ ნაკლოვანებებს, ისინი არც შეიძლება რომ არ ყოფილიყვნენ, რადგან ეს საქმე სრულებით ახალი იყო; მთავარი ის არის, რომ გუნდმა ქართული მუსიკალური ხელოვნების წინსვლის საქმეში ნაყოფიერი როლი ითამაშა.

ᲙᲝᲜᲡᲢᲐᲜᲢᲘᲜᲔ ᲒᲐᲛᲡᲐᲮᲣᲠᲓᲘᲐᲡ ᲘᲡᲢᲝᲠᲘᲣᲚᲘ ᲠᲝᲛᲐᲜᲔᲑᲘ ᲠᲣᲡᲣᲚ ᲔᲜᲐᲖᲔ

ჩვენი გაზეთის რედაქციამ მიიღო რუსულ ენაზე თარგმნილი და მოსკოვში გამოცემული რომანები კონსტანტინე გამსახურდიასი „დიდოსტატის მარჯვენა“ და „დავით აღმაშენებელი“ (ტრილოგიის პირველი წიგნი).

„ᲓᲘᲓᲝᲡᲢᲐᲢᲘᲡ ᲛᲐᲠᲯᲕᲔᲜᲐ“

„დიდოსტატში“ ისევე, როგორც „დავით აღმაშენებელში“, — სწერდა ამას წინათ მოსკოვის „ლიტერატურნაია გაზეტა“ — კონსტანტინე გამსახურდია ბედნიერად ათავსებს წარმოსახვის ცოცხალ, წარმტაც ნიჭს მკვლევარის სიზუსტესთან. კ. გამსახურდიამ არა ქართველი მკითხველებისათვის აღმოაჩინა XI საუკუნის საქართველო, პირველად არა ქართველი მკითხველის თვალწინ იმდროინდელი საქართველო სდგას ესოდენ პლასტიური გამოკვეთილობით, ესოდენ გასაოცარი დეტალიზაციით. სამუდამოთ ახლობელნი და ნაცნობნი ხდებიან პეიზაჟები, ცალკეული საკანონო სცენები, ნადირნი, ფრთოსანნი, ხენი, მთელი სულიერი და უსულო სამყარო. დიდია მწერლის ტრფიალი ამ სამყაროსადმი; მცირე როდია შრომა, ამ სიყვარულის სადიდებლად გაწეული.

„დიდოსტატის მარჯვენა“ რუსულ ენაზე თარგმნა ფატმან თვალთვაძემ. გამოსცა მხატვრული ლიტერატურის სახელმწიფო გამომცემლობამ. წიგნი შეიცავს 284 გვერდს. რედაქტორია ა. ნ. ტიხონოვი, ყდის და თავფურცელის გაფორმება ეკუთვნის მხატვარ

ნ. ილინს. წიგნი საუცხოოდ არის გამოცემული.

„ᲓᲐᲕᲘᲗ ᲐᲦᲛᲐᲨᲔᲜᲔᲑᲔᲚᲘ“

ტრილოგიის „დავით აღმაშენებელის“ პირველი წიგნი, ელიზბარ ანანიაშვილის მიერ რუსულად თარგმნილი, გამოცემულია „სოვეტსკი პისატელის“ მიერ. პირველ წიგნს დართული აქვს აკადემიკოს სიმონ ჯანაშიას წერილი. გამომცემლობა აღნიშნავს: საჭიროდ ჩავთვალეთ გამსახურდიას

რომანის „დავით აღმაშენებელისათვის“ (რომლის პირველი ნაწილი აგვიწერს დავით აღმაშენებლის მეფობის მხოლოდ პირველ წლებს) დაგვერთო აკად. ს. ჯანაშიას მოკლე ისტორიული ექსკურსი იმ მიზნით, რომ მკითხველისათვის მიგვეცა საერთო წარმოდგენა ეპოქაზე.

იძლევა რა ეპოქისა და დავით აღმაშენებლის მოღვაწეობის დახასიათებას აკად. ს. ჯანაშია თავის წერილის დასასრულს სწერს:

„ადგილის სიმცირის გამო მოკლებული ვართ შესაძლებლობას მკითხველის საყურადღებოდ მოვიყვანოთ დავით აღმაშენებლის პირადი ბიოგრაფიის და საშინაო მოღვაწეობის სხვა ფაქტები. ყოველმხრივი განათლება, ცოდნის ღრმა სიყვარული, დაუცხრომელი ზრუნვა განათლებისათვის, კულტურული ცენტრების დაწესება და გელათის აკადემიის ორგანიზაცია, შეუზღუდველი თავისუფალი აზროვნება — აი ზოგიერთი შტრიხები ქართული ჰუმანიზმის ერთ - ერთი ადრინდელი და მკვეთრი წარმომადგენლის პორტრეტისა. ქალაქების, საკაჭრო გზების, ხიდებისა და სასტუმროების, სახელოსნო მრეწველობისა და აღებ - მიცემობის გაფართოებისათვის მზრუნველის, — დავით მეფისაგან ქართველი ხალხი დავალებულია კერძოდ იმ მხრითაც, რომ მან დააარსა ქალაქი გორი, რომელიც იმ დროიდან დღემდე რჩება ქართლის ეკონომიურ ცენტრად, საქართველოს „ყველა კუთხის დედად.“

ᲡᲐᲑᲐᲕᲨᲕᲝ ᲡᲞᲔᲥᲢᲐᲙᲚᲔᲑᲘᲡ ᲡᲐᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲝ ᲓᲐᲗᲕᲐᲚᲘᲔᲠᲔᲑᲐ

სსრ კავშირის სახკომსაბჭოსთან არსებულ ხელოვნების საქმეთა სკავშირო კომიტეტის დადგენილებით მიმდინარე წლის 15 აპრილიდან პირველ ივნისამდე მთელს კავშირში ტარდება საბავშვო სპექტაკლების საკავშირო დათვალიერება.

დათვალიერების მიზანია მოზარდ-მაყურებელთა და თოჯინების თეატრების მხატვრულ-იდეური დონის კიდევ უფრო ამაღლება.

დათვალიერებისას თეატრებმა პირველ რიგში უნდა აჩვენონ თანამედროვე ცხოვრების ამსახველი პიესები, რომლებიც ბავშვებს მოუთხრობენ წარსული არმიისა და მთელი საბჭოთა ხალხის უმაგალითო გმირობის ამბებს საბჭოთა ომში. ამავე დროს კლასიკური დრამატურგიის ნიმუშებმაც სპეციალური ადგილი უნდა დაიკავონ დათვალიერებაში.

ყოველი სპექტაკლის ჩვენების შემდეგ მოხდება მისი ფართო გარჩევა, სადაც კომისიის წევრების გარდა მონაწილეობას მიიღებენ მაყურებელთა აქტივი, თეატრალური მუშაკები, პედაგოგები და სხვ.

გარჩევისას მთავარი ყურადღება მიექცევა რეპერტუარის იდეურ-პედაგოგიურ მხარეს, სპექტაკლის სცენიური ინტერპრეტაციის ხარისხს და თეატრის კოლექტივის შემოქმედებითი შესაძლებლობის სწორად გამოყენებას.

საქ. სსრ საბჭოსთან არსებულ ხელოვნების საქმეთა სამმართველომ სამაგვრო სპექტაკლების დათვალიერებისათვის გამოჰყო კომისია შემდეგი შემადგენლობით: ო. ეგაძე (თავმჯდომარე), ვ. მგალობლიშვილი, დ. ბენაშვილი, ს. ჭილაია, დ. მუჟდლიშვილი, ბ. კიხირია, გ. ბუზნიკაშვილი, შ. მშველიძე, ა. შალვარიანი, ბ. ყიფეტი, დ. ჯანელიძე, ა. ვასაძე, ა. ხორავა, შ. ღამბაშიძე, ა. თაყაიშვილი, ი. შტენბერგი, თ. აბაკელია, ვ. ყუშიტაშვილი, ნ. მარშაკი, მ. რუსლანოვი, კ. ვაისერმანი, დ. ალექსიძე, ს. ჭელიძე, ა. რუბინი, გ. ტოვსტონოგოვი, ა. აბარიანი, გ. მიქელაძე, ი. ვარძიგულიანი, გ. თევდორაძე და ვ. ელიბეკიანი.

საქართველოდან დათვალიერებაში მონაწილეობას ღებულობენ თბილისის მრზარდ მაყურებელთა და თოჯინების თეატრები.

მოზარდ-მაყურებელთა ქართული თეატრის მიერ ნაჩვენები იქნება: გ. ბერძენიშვილის „ტრიფის ქვეშ“ (დამდგმელი ა. თაყაიშვილი), ე. შექსპირის „რომეო და ჯულიეტა“ (დამდგმელი ა. თაყაიშვილი), ა. ოსტროვსკის „შემოსავლიანი ადგილი“ (დამდგმელი ა. თაყაიშვილი) და გოგიაშვილის „ფარავნელი ჭაბუკი“ (დამდგმელი თ. წეროძე).

მოზარდ მაყურებელთა რუსული თეატრი უჩვენებს ვ. ლუბიმოვას „მენ სასლუ“ (დამდგმელი ნ. მსრმაკი), ა. ოსტროვსკის „სიღარიბე დასაძრახისი“ „არ არის“ (დამდგმელი ნ. მარშაკი), ი. მალიარევსკის „ცუნამუ“ (ლუტუნბაილის საიდუმლოება“ (დამდგმელი ნ. მარშაკი) და ფ. კნორეს „შეხვედრას ბნელეთში“ (დამდგმელი ა. აბარიანი).

მოზარდ-მაყურებელთა სომხურ თეატრში ნაჩვენები იქნება: ფ. კნორეს „შეხვედრა ბნელეში“ (დამდგმელი ო. ვარძიგულიანი), ბ. სტენდიანის „ხათაბალა“ (დამდგმელი ლ. ფიდანიანი), ს. მთვარაძის „სურამის ციხე“ (დამდგმელი ო. ვარძიგულიანი) და პაარუს „ჩახჩახ“ (დამდგმელი ლ. ფიდანიანი).

თოჯინების ქართულ თეატრში მომზადდება შემდეგი სპექტაკლები: გერნეტის „ალადინის ჯადოსნური ლამპარი“ (დადგმა გ. მიქელაძის) და ა. ბელიაშვილის „გამარჯვების განთიადი“ (დადგმა გ. მიქელაძის).

თოჯინების რუსული თეატრი აჩვენებს: დანკოს „ბეთლეერი ლილიპუტებთან“ (დადგმა ნ. მარშაკისა) და ნ. მარშაკის „ტერენ-ტერენტოკ“ (დადგმა ენგელგარტის).

საქართველოში დათვალიერება იწყება 5 მაისს და გრძელდება 17 მაისამდე.

დათვალიერების პერიოდში მოზარდ მაყურებელთა თეატრები ჩაატარებენ მაყურებლებთან შეხვედრებს სკოლებში, მაყურებელთა კონფერენციებს და თათბირს პედაგოგებთან და მშობლებთან ერთად.

ხელოვნების საქმეთა სამმართველო დათვალიერების დროს იწვევს დრამატურგთა თათბირს მოზარდ მაყურებელთა თეატრებისათვის; რეპერტუარის შექმნის საკითხებზე. მოეწყობა მოზარდ მაყურებელთა საქალაქო კონფერენცია კომკავშირის, პიონერ-ორგანიზაციის, თეატრების მუშაკების და პედაგოგების აქტივთან ერთად, სადაც დათვალიერების შედეგებისა და მოზარდ მაყურებელთა თეატრების მომავალი მუშაობის შესახებ მოხსენებას გააკეთებს ხელოვნების საქმეთა სამმართველოს უფროსი ამხ. ო. ეგაძე.

დათვალიერებაში მონაწილეობის მისაღებად მოსკოვიდან ჩამოდიან ხელოვნების საკავშირო კომიტეტის წარმომადგენლები.

ივნისში მოსკოვში ნაჩვენები იქნება დათვალიერების დროს შერჩეული ათი საუკეთესო სპექტაკლი.

ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ ᲡᲐᲛᲤᲔᲠᲐᲓᲝᲕᲐᲜᲘ ᲤᲘᲚᲛᲘ

სამფერადოვანი ფილმის გადაღებას დღევანდლამდე მხოლოდ ამერიკის შეერთებულ შტატებში აწარმოებდნენ. გადაღების ეს მეთოდი საშუალებას იძლევა წარმოვადგინოთ ეკრანზე ყველა ბუნებრივი ფერი. პირველი ფილმი, რომელიც ჩვენში გადაღებული იქნა ამ მეთოდით, არის — „ივანე ნიკულინი — რუსი მეზღვაური“.

ამ ფილმის დადგმა განახორციელა ი. სავჩენკომ, ე. შნეიდერთან და ა. დავიდსონთან ერთად. გადაღებას აწარმოებდა ოპერატორი ფ. პროზოროვი.

ფილმის შინაარსი აღებულია ლ. სოლოვიევის იმავე სახელწოდების მოთხრობიდან, რომელშიც გადმოცემულია გმირული საქმეები ჩვენს ზღვაურთა ჯგუფისა; მეზღვაურები მტრის ზურგში აყალიბებენ პარტიზანულ რაზმს და წარმატებით ანადგურებენ საძულველ გერმანელ დამპყრობელებს.

ფილმში მთავარ როლებს ასრულებენ ბორის ჩირკოვი, ერასტ გარინი, ივ. პრეობრაჟენსკი, ზოია ფედოროვი და სხვ. სურათი მხატვრულად გაფორმებულია სტალინური პრემიის ლაურეატის კ. იუონის და მხატვარ სამოროდსკის მიერ.

ფერადი ფილმი „ივანე ნიკულინი — რუსი მეზღვაური“ ახლო ხანებში ნაჩვენები იქნება საბჭოთა კავშირის ეკრანებზე.

ᲐᲙᲐᲓ. Კ. ᲙᲔᲙᲔᲚᲘᲫᲘᲡ ᲡᲐᲦᲐᲛᲝ

31 მარტს სტალინის სახელობის თბილისის სახელმწიფო უნივერსიტეტმა კომკავშირის ორგანიზაციის თაოსნობით მოაწყო აკადემიკოს კორნელი კეკელიძის საღამო მისი სამეცნიერო მოღვაწეობის 40 წლის თავის აღსანიშნავად.

საღამო შესავალი სიტყვით გახსნა ამხ. ლ. მენაბდემ.

ვრცელი მოხსენება კორნელი კეკელიძის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის შესახებ წაიკითხა პროფ. ალ. ბარამიძემ. აკადემიკოს კორნელი კეკელიძეს — განაცხადა მომხსენებელმა — უდიდესი ღვაწლი მიუძღვის ქართული ლიტერატურის შესწავლის საქმეში. ქართული ლიტერატურის ისტორიის ორი სქელტანიანი ტომი და ას სამოცამდე სხვა მეცნიერული ნაშრომი, რომელიც ჩვენს მხცოვან მკვლევარს აქვს გამოქვეყნებული — ქართული ლიტერატურათმცოდნეობის ღირსეული შენაძენია.

თანამოხსენებები აკად. კ. კეკელიძის როლის შესახებ ქართული ლიტერატურის პერიოდიზაციის, ქართული ენისა და სხვა პრობლემების გადაჭრის საქმეში, წაიკითხეს ფრიადოსანმა სტუდენტებმა — საბაშვილმა, ჭიალაშვილმა, ცანავამ და მარგველაშვილმა. შემდეგ სტუდენტებმა საკუთარი ლექსები მიუძღვნეს აკად. კ. კეკელიძეს.

საღამოს დასასრულს გულთბილი სიტყვა წარმოსთქვა აკად. კ. კეკელიძემ.

ᲡᲡᲠ ᲡᲐᲑᲭᲝᲗᲐ ᲛᲬᲔᲠᲚᲔᲑᲘᲡ ᲙᲐᲕᲨᲘᲠᲘᲡ ᲒᲐᲛᲒᲔᲝᲑᲘᲡ ᲛᲝᲠᲘᲒᲘ ᲞᲚᲔᲜᲣᲛᲘ

1945 წლის 15 მაისს მოსკოვში შესდგება სსრკ საბჭოთა მწერლების კავშირის გამგეობის პლენუმი, რესპუბლიკური საბჭოთა მწერლების კავშირების ხელმძღვანელთა მონაწილეობით. პლენუმი განიხილავს **ნ. ტიხონოვის** მოხსენებას

(ნაწყვეტი პირველი მოქმედებიდან)

ირგვლივ მთები სჩანს. სამხედრო გზა, რიონი. აქა-იქ სოფლები, თითქოს ციდან დაფრენილან ფერდობებზე.

ისმის მიმავალი მანქანების ხმა. ჯარისკაცთა სიმღერა. ერთ ბილიკზე გზად ქალები შეჩერებულან და ხევს მხიარულად გადასცქერიან:

ქალები: ბედი გეწვია დაო, ამ დილით...
რაო, იმ რუსმა, რაო სულიკო?
სულიკო: უნდოდა მთაზეც ამოსულიყო.
ჟუჟუნა: რად მიესალმე აბა მანდილით!
ნათელა: რუსი კი არა, ვერ ხედავთ ჯაბას?
ჟუჟუნა: არა, სულიკოს არ შეახედო...
ია: რატომ?
ჟუჟუნა: თან ახლავს ვიღაც სამხედრო.
დაუფრიალებს ამ ახალ ჯაბას.
სულიკო: მართლა ჯაბაა?
ნათელა: ვითომც არ სჯერა.
ჟუჟუნა: დაიცათ, ჯაბას ლენტებს ავაჭრი...
სულიკო: აქ რას გავშალეთ ჩვენი ნავაჭრი,
ამ შუა გზაზე რამ შეგვაჩერა!
ნათელა: რა მოხდა, ბეჩა კვირა-უქმია!
ჟუჟუნა: ჩვენც ისე დავსხდეთ, თითქოს ვერ ვხედავთ,
თითქოს აღმართიც შეგვაფერხებდა...
ნათელა: მოდის, სახლისკენ გადმოუხვია.
(სხედან, ხევს გადასცქერიან).
სულიკო: დაიხოცებით სულ თუ იცინეთ.
ჟუჟუნა: რა ვქნა რომ ტუჩებს თავს ვეღარ ვუყრი.
ია: რომ წარმოვიდგენ, ვკრთი როგორც ნუკრი.
სულიკო: გეყოფათ, გული ნუ შემიმცირეთ!

(ბილიკზე გამოჩნდება ჯაბა და არჩილი, არჩილს მხრებზე აქვს მოხტერული მაზარი, ხელში სამხედრო ჩანთა. უჭირავს).

ჯაბა: კარგი იქნება დღეს თუ დაიცდი,
აქ ყოფნა არც თუ ისე ცუდია.
არჩილი: ჩემთვის ორი დღე, ორი წუთია, —
პეპელასავით თრთოლვით განვიცდი.
ჩემი ორი დღის თავისუფლება
გარს შემოვავლო მსურს ამ ძწვერვალებს,—
ხან რომ სპილენძის ფერად ელვარებს
და ხან რომ რისხვით დაიღრუბლება.
რაც იყო გულში ყრუდ მიმალული
ომმა ქუხილით შეაფრთხიალა
და მე უბრალო მზერად კი არა,
სიცოცხლედ მიღირს ეგ სიყვარული...
ვერ დაგიძალავ, დღეს უფრო ვნატრობ
ამ ცის ქვეშ მქონდეს მეც ჩემი ეზო,
ხელით ჩემს დარგულ ხეს ვეალერსო,
აქ ვიყო მარად, აქ ვიბინადრო.
ჯაბა: აქ, ისევ ხარობს ყოველი ჩირგვი
მიწაში ოდნავ მფეთქავი ძარღვით!...
თუმცა ამოფხვრას გვიქადდენ წარღვნით,
თუმცა მოსისხარნი გვეხვია ირგვლივ.
უკუ-ვაქციეთ, მკერდს მოვიშორეთ,
დგას დასისხლული კლდეების მკერდი...
არჩილი: ძმაო, ათასში მეცა ვარ ერთი, —
მეც ეგ ბრძოლები გამოვვლე სწორედ.
ჯაბა: ვხედავდი მტერი როგორ გასრისეთ, —
ცას გვინათებდა ცეცხლის ფრქვევანი...
არჩილი: ხვალ დილით უკეთ გეტყვით ლევანი.
ჯაბა: ჩვენი ლევანი?
არჩილი: ჰო. გორგასლიძე.
გზად ამოიელის. ავყვებით რიონს,
და კვლავ ბრძოლის ველს დავუბრუნდებით...
დროც არის ხელზე ამხსნან ხუნდები,
ბუდე მეც მინდა მტერს დავუნგრიო...
(გზას განაგრძობენ)
დღეს კი ვისწრაფი, როგორც გითხარი,
ლევანის ოჯახს ვეწვიო სტუმრად...
ჯაბა: ჯერ აქ დავიდოთ მკლავი სასთუმლად,
უფრო ახლოა ჩემი ჭიშკარი.
არჩილი: ახ, რა დღეში ვარ,—შენ რომ გაიგო
ალბად სიცილად აღარ გეყოფა, —
უნდა შევწირო თავი მეგობარს,
მთა მოხერხებით უნდა ავიღო!..

ილუსტრაციები თამარ ბაკურიძისა.

ლევანს ხომ იცნობ, რკინის კაცია
ბრძოლაში ტყვიაც არ ეკარება...
მაგრამ დამიჭრეს ისრით ქალებმა,
ალალი გული გაუცაფრია.
შუამავალი გავხდი ძმობილო,
ჩემთვის ეგ ომზე უფრო ძნელია...
ლევანს შინ ვერც კი მიუწერია,
შშობლებს მე უნდა შევატყობინო...
და როცა ორი დღის შვებულება
ჩემმა ჭრილობამ ბედათ მარგუნა...
ჯაბა: ვხედავ ამაოდ არ დაკარგულა...
შეყვარებულებს შველით ბუნება!
არჩილი: არა, მათ ახლავთ სულ სხვა ელფერი
სწორედ ომს მოჰყვა წუთი გაცნობის...
ომი ყოფილა თვით ვაჟკაცობის
და სიყვარულის გამჩაღებელიც...
(მოულოდნელად შენიშნავს ქალებს).
ამ ქალებს სული რათ გაუნაბავთ?
ვერ ამჩნევ? კიდეც რომ კისკისობენ!
ჯაბა: უცოლო რომ ხარ შეგნიშნეს ალბად.
არჩილი: არა, შენ უფრო უკეთ გიცნობენ!
(სულიკო ცდილობს სიცილი ჩაახშოს)
ჯაბა: ყოჩაღ, სულიკო!...
სულიკო: (წამოიჭრება)
არ გესმით?.. აჰა!
ქალები: ვაიმე არც კი დაგვინახია!
სულიკო: ძე რა ვქნა, თორემ, თქვენზე ახია —
იცინეთ ეხლა, დაალეთ ხახა...
ჯაბა: განა ერთმანეთს არ აცინებდით?
ჟუჟუნა: —ახ, ამხანაგო ჯაბა...
ჯაბა: ჟუჟუნა,
თქვი, ვის რა უთხრა, რა უჩურჩულა?...
ჟუჟუნა: ფრონტზე მიმავალ ჯარს ვაცილებდით...
სულიკო: მაგრამ გაგვწირა ამ წითელქუდამ,
რომ გადაადგა გზას აღტაცებით,—
მიჰქროდენ, როგორც მიჰქრიან მუდამ
ამღერებული ჯარისკაცები —
და ერთმა წამით დასტოვა მწყობრი
ჩამოგვიქროლა გრიალით ავტო,—
კარგად იყავით, კიდევ განახავთო
გვეძახდა, მინდვრის ჩიტივით ბობრი...
ჯაბა: როგორ გგონიათ, რა გაუხარდა?
ხომ იცით, კაცის გული ხარბია...
არჩილ, ეს არის ჩეძი არმია.
ახ, უკაცრავად, ამ ქალის გარდა, —
(ჟუჟუნაზე მიუთითებს)
ეს თბილისელი გახლავთ, ამკარად
ასეთი კაბა მთებს არ შეჰფერის,
ბილიკს ასცდება ალბად ბებერიც
რომ მოეჩვენოს გზად ეს ძაშხალა.
ერთ-ერთს გაგაცხობ, ვინ გირჩევნია,
ვინც გეგმას ერთი-ასად ასრულებს
და შრომით გვჯობნის გულ-გაბასრულებს,
თუ ვინც უსაქმოდ ენა-ძქევრია?
არჩილი: თვალ-ტანად ისევ უსაქმურს ვარჩევ,
რათ მინდა გეგმით წელმოწყვეტილი...
ჯაბა: თვალად უსაქმურს არჩევ?—კეთილი
წინდახედულად ვერ გაისარჯე.
(სულიკოზე ამბობს)
ეს ქალი ჩვენი სოფლის თვალია,
ვეღარ გაიცნობ. წყალ-გალმა დარჩი...
სულიკო: შგონი, მე თვითონ გიცანით, არჩილ,
ხომ ჩვენებური ხართ?
არჩილი: მართალია...
ჯაბა: ჩვენებურია, შეჩვენებული.
სულიკო: მე იქნებ სულაც არ გაგახსენდეთ,
მაგრამ ჩვენ ვიცნობთ ერთმანეთს, მენდეთ.
არჩილი: აჰა!
ჯაბა: ბეწვზეა შეჩერებული...
არჩილი: სულიკო? აბა რას ვიფიქრებდი,
როგორ შემეძლო ამის გამხელა,
მე თქვენ მახსოვხართ, ქალო, ამხელა,
როცა ძინდორში ბაიებს ჰკრეფდით.
ჯაბა: ასეთი მარჯვე თუ იყო მამინ,
არჩილი: ო, პირველობა სურდა ყოველთვის.
ჯაბა: იმიტომ არის ყველა რომ ელტვის, —
ალბათ ძალა აქვს ჩაწნული თმაში.
ჟუჟუნა: უდარდელია, თავისი ქმარი
საბედნიეროდ შინ ეგულება.
არჩილი: სურთ გამიფუჭონ, ვატყობ, გუნება, —
ქალო ეს უკვე დასმენა არი...
სულიკო: ქმარი ბყავს... და რა დასამალია,
მყავს, გთხოვებას კი არ ვაპირებ.
ჯაბა: ეხლა კი მოსპო მოპირდაპირე,
ქალი კი არა, ალისქარია...
სულიკო: ჩემი ქმარია, ჩემი დათუნა,
სხვებზე ნაკლები აბა რითია?
მე რომ მსურს ისე არ დახატულა,
მაგრამ, ალალი მარგალიტია!
თუ არ იწვევდენ ჯარში დროებით,
ღიმილს ჰმატებდა განა მის სახეს?
სული უწუხდა სულ მყუდროებით...
დღეს უკვე ჯარში გამოიძახეს.
არჩილი: ვგრძნობ, ერთი სიტყვით დაქალებულხართ.
და წინ ქორწილით გადაგისწრიათ.
მე რაღა მეთქმის...
(ჟუჟუნას)
თქვენც რაღად სწუხართ,
თქვენ ჯერ ყვავილიც არ აგიკრიათ...
ზემთაში ასვლა მინდა...
სულიკო: რას უცდით. სულ ადვილია მისი დანახვა.

„ერთი ღამის კომედია" რუსთაველის სახ. თეატრში

(საუბარი ამხ. აკაკი ვასაძესთან)

ჩვენი გაზეთის თანამშრომელთან საუბარში რუსთაველის სახ. თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელმა, სსრკავშირის სახალხო არტისტმა აკაკი ვასაძემ განაცხადა:

კარლო კალაძის „ერთი ღამის კომედია" საინტერესოა როგორც პირველი ცდა ქართულ საბჭოთა ლიტერატურაში რითმიანი ლექსით დრამატურგული ნაწარმოების შექმნისა. „ერთი ღამის კომედიით" თეატრი ცდილობს გადმოსცეს სამამულო ომის დროს ჩვენი ხალხის თავდადებული შრომა ზურგში და ხალხის უსაზღვრო სიყვარული სამშობლოს დამცველებისადმი. კარლო კალაძის კომედიაში საინტერესოდაა მოცემული თანამედროვე საბჭოთა ქალების სახეები. ავტორმა შეძლო მხატვრულად გამოეკვლია საბჭოთა ქალის აქტიური მოქალაქეობრივი ხასიათი. მთავარი მომქმედი პირი — სულიკო და სოფლის ინტელიგენტი ჩიტოლია, თბილისელი ქალიშვილი ჟუჟუნა, ცალთვალა მონადირე ძუკუ, დათუნა და ბუხუტი ახვლედიანი ახალი ორიგინალური სახეებია ჩვენს დრამატურგიაში. მთლიანად კომედია დღევანდელი ქართული სოფლის ცხოველმყოფელ სურათს შლის როგორც ხასიათებით, ისე ტიპიურობით.

კარლო კალაძის კომედიით რუსთაველის თეატრი ცდილობს შექმნას რეალისტური, ჯანსაღი და მხიარული სპექტაკლი.

ამ კომედიაში მე მხვდა წილად განვასახიერო დათუნა, ჩვეულებრივი, უბრალო ადამიანი, რომელიც თქოს არავითარი საგმირო თვისებები არ გამოსჩენია. ეს ერიგითი საბჭოთა მოქალაქეა, ოფიციალური ინტელიგენტი, კოლმეურნეობის მოანგარიშე. [illegible] ჯარში გულით დაავადების გამო, მაგრამ ზურგში დარჩენილი დათუნა ამჟღავნებს სამშობლოს უსაზღვრო სიყვარულს და პატრიოტულ თავდადებას იჩენს.

კ. კალაძის კომედიის პრემიერა შესდგება 17 აპრილს, მას სდგამს რეჟ. დოდო ალექსიძე, დეკორატიულად აფორმებს მხატვარი ე. ახვლედიანი, მუსიკას სწერს კომ. გ. თორაძე. მთავარ როლებს ასრულებენ: თ. ჭავჭავაძე (სულიკო), ნ. დავითაშვილი (ელისაბედი), ა.კ. ვასაძე (დათუნა), მ. ჩიხლაძე (ბაადური), რ. ბერიძე (ჩიტოლია), სტ. ჯაფარიძე (ბუხუტი ახვლედიანი), ვ. კინწურაშვილი (ლევან გორგასლიძე), ა. კობალაძე (არჩილი), ფ. ჭანტურია (ჟუჟუნა), მ. გეგეჭკორი (ძუკუ), გ. კიკნაძე (ჯაბა), ს. ისნელი (უცნობი), ალ. კუპრაშვილი (ლიპარიტ მასწავლებელი).

არჩილი: მთიდან მთას ვიცი, ხელს გადაუწვდი,
მაგრამ იქ ხელად კი ვერ გადახვალ.
ზემთაში ჩემს დროს ტყე იყო დიდი,
სულ უსახლკარო, ბნელი, მდუმარი.
თქვენ რა გაცინებთ?
სულიკო მეგონა მცდიდით,
ყოფილხართ სწორედ ჩემი სტუმარი.
არჩილი: როგორ!?..
ჯაბა: უთუოდ აშენდი კაცი!
სულიკო: სწორედ ზემთაში ვარ გათხოვილი.
ჯაბა: ო, აბა არჩილ რა გიჭირს აწი,
ბილიკს აირბენთ ფეხაწყობილი.
სულიკო: როგორ მიცქერის ხედავთ?—განდაგან.
არჩილი: ჩემი იღბალი მომწონს ძალიან.
სულიკო: რაჭაში მთა-მთას ხვდება ხანდახან,
კაცი კაცს შეხვდეს, საოცარია?

(არჩილი იხსნის გულიჯიბეს—ამოაქვს სურათი)

არჩილი: აბა თუ იცნობს ვინმე ამ სურათს.
ია: ლევანს?
არჩილი: ჰო ლევანს.
სულიკო: ლევანი, დახეთ
როგორ გვისწორებს თვალს ვაჟკაცურად!...
ჟუჟუნა: რა სურათია, მოგვეციოთ აქეთ!
სულიკო: ხომ კარგად არი?
არჩილი: რა უშავს, კარგად.
სულიკო: ღმერთო, შინ როგორ გაუხარდებათ!
იმის ოჯახში მიდიხართ ალბად,
ეს დღე სიმღერით დაუღამდებათ.
დაგხვდებათ მისი და ჩიტოლია,
ლამაზი წარბებ-გადახატული...
თუ სიხარულით აგიყოლიათ
ახმატკბილდება სტვირი, ფანდური.
არჩილი: ჰო, და მეც მათთან ავფრინდე მინდა, —
გზა მივიკვლიოთ მოკლე ბილიკით.
ჯ ა ბ ა: ხელს როდი გიშლთ, ხედავ პირიქით
გზის მაჩვენებლად მზე გამობრწყინდა.
მთები ხვდებიან მტრობას მთებურად
გაექცევიან სიყვარულს განა?
ნუ ჩქარობ, იმავ ადგილზე დგანან
მიხვალ და ნახავ კვლავინდებურად.

. . . . . .

მეოთხე სურათი

ჯერ ისევ დღეა. ლევანის დედა ელისაბედი ჩუმად ბუხართან საქმიანობს. ოთახის ჭერსა და კედლებს ჰკიდია ვაშლი, მსხალი და ყურძნის ტევნები. სხვა ოთახიდან სიმღერის ხმა ისმის. სულიკო, ჩიტოლია და ჟუჟუნა შუა კარებს შემოღღებენ. წამით გამოჩნდება გამშლილი სუფრა.

ჟუჟუნა: ვიწვი, მიშველეთ, მომწონს არჩილი...
ახ, როგორ შვენის რომ მოილხინა!
ჩიტოლია: დგას ჭადარივით ბეჭებ-გაშლილი,
არა?
ჟუჟუნა: სულიკო აქ არის, ფრთხილად.
ჩიტოლია; ო, მართლა!
სულიკო: მე რა გასათხოვარი
გოგონა მნახეთ, ბუდიანებო, —
იცით ვისგანაც აქვს სახსოვარი
ვინცა სთქვა თვალებს ვუბრიალებო.
ჩიტოლია: თვალწარბი მართლაც ძქონდა იმედათ,
მოვმართე კიდეც როგორც მშვილდები...
მაგრამ, დაძასწრო, მან გამიმეტა.
და აწ ვერასდროს ვერ დავმშვიდდები!
ჟუჟუნა: ერთს უკანასკნელ სკამს დავნატროდი
და იმ სკამზედაც დასვა სულიკო.
ჩიტოლია: ნეტავი თვალში შენ ჩავარდნოდი,
და ეს კი ჯავრით გაბასრულიყო.
სულიკო: მე თუ არჩილის მახლობლად ვზივარ,
გულს ეგ ამბავი ნუ დაგიღონებთ...
განა მე თქვენზე უკეთესი ვარ? —
ჩვენი ბავშვობის დღეებს ვიგონებთ!
ჩიტოლია: დიახ... ბავშვები ჩვენც აღარა ვართ,
კრიმანჭულებით არ მოვსტყუვდებით, —
თუნდ მისწრაფების დასაფარავად
ხელზე ორთავეს გედოთ ხუნდები.
ჟუჟუნა: ახ, გეფიცები... ვერ ხედავ თვითონ?
კაცი აშკარად მოგიხიბლია...
სულიკო: ვაი, რას ამბობ!
ჟუჟუნა: არ იცი ვითომ,
რას ინაბები როგოროც ნიბლია!
ჩიტოლია: ნიშნი მოგვიგო, დაგვცინის დაო,
და ომის დროსაც გვართმევს ყმაწვილებს...
სულიკო: კი არ დაგცინით და კი არ ვდაობ,
ეჭვიანობა თქვენი მაცინებს!
გული გატყუებთ ჩემო კარგებო,
ტყუილ-უბრალოდ იქმნით იმედებს,
გული გატყუებთ და საგანგებოდ
მაინცდამაინც თავს ნუ იმეტებთ.
გესმით? თვალები ნუ გენისლებათ.
არც სატრფოს ეძებს და არც საცოლოს!
ჟუჟუნა: რა კეკლუცია... არ შეიძლება
მამაკაცს თავი არ მოაწონოს.
ჩიტოლია: ნაპერწკლად თავს ნუ იპატარავებ,
გამხნევდი, ცეცხლად უნდა აგანთო! —
არჩილმა, თვითონ, მოსვლისთანავე
გულისნადები თითქმის გამანდო!
ვფიცავ... არ მსურდა სულაც გამხელა,
სული მხდებოდა ამის მალვაში:
სახელით არვინ დაასახელა
მაგრამ, არაკად ვიღაც ქალვაჟი
შესაფერისნი გასაკვირველად
ტრფიალის ისრით დაისრულია!...
ჟუჟუნა: ჰო და! ვინც შეხვდა ალბად პირველად
ისარიც მასზე გამიზნულია...
ჩიტოლია: ზემთაში იგი თქვენ თუ გეძებდათ,
თქვენც შეგიძლიათ გული გაიპოთ...
მე კი მგონია, ბრძოლის ველზედაც
ეცალათ ჩემზე სამუსაიფოდ...
ჟუჟუნა: ძმას იშველიებს, ქალო, ხომ მიხვდი...
ვაი, რა ჩუმი ტურა ყოფილა!...
სულიკო: ვაი თქვენ არა, თქვენ არ მომიკვდით...
ეს რაა!... როგორ გამოწყობილა!
(შენიშნა ახლადშემოსული დათუნა)
ვაი ჩემს თვალებს!
ქალები: რაა, რა მოხდა?
სულიკო: დასტკბით, მობრძანდა ჩემი დათუნა.
ასეთი კარგი, ასეთი კოხტა
ციდან რა ღმერთმა გადმოგიტანა!
ეკვი, ასე მოსვლა როგორ [illegible],
არ დაგინახონ, არ მომჭრა თავი,
რას ჰგევხარ მეთქი, ბამბა გაპენტე?
ვინ აგახია ზურგზე ეგ ტყავი...
დათუნა: ტყუილ-უბრალოდ ასტეხე შფოთი,
მუშა-კაცს განა ასე სდევნიან...
სულიკო: სთქვი, აქ სირცხვილის საქმელად მოდი?
დათუნა: არა. გოჭის ხორცს ვჭამ, მირჩევნია.
სულიკო: არ გეხუმრები!
დათუნა: რა გინდა აბა?
ჩიტოლია: რას ერჩი ამ კაცს?
სულიკო: აქეთ გამოსწი!
გაბრუნდი შინ და ჩაიცვი სწრაფად
შენი ახალი ტანისამოსი...
დათუნა: უნდა ჩექმებიც გამოვიცვალო?
სულიკო: ჰო. აქ ხალხია პატივცემული.
დათუნა: შვიდი ბათმანი ლობიო, ქალო,
ამ გაზაფხულზე მაქვს მიცემული.
(მიდის)
სულიკო: ისწრაფე მეთქი, არ გესმის კაცო!
ლობიოს მართლა ჩექმა რათ უნდა?
ვცდილობ როგორმე კაცს დავამსგავსო,
ეს კი ქალამნით ამოფლატუნდა...
ჟუჟუნა: ახ, ჩიტოლია, ხედავ რა ხდება?
ქმარიც კი მაგის ნებაზე დახტის...
ჩიტოლია: უთუოდ ხელში შემოაკვდება,
ან აზნაური გახდება... ტახტის.
სულიკო: თქვენ მუდამ ტახტი ნუ გესიზმრებათ,
თქვენ არ გაწუხებთ მისი ჭრიალი...
ჩიტოლია: ამ ქალს სიტყვებიც ხვდება ისრებათ.
სულიკო: დღეს საგანგებოდ ხართ გესლიანი.
ჟუჟუნა: ვერც გულის მოსვლით ვერ გაგვაოცებ.
ღმერთო, ეწყინა და მოიღრუბლა...
ჩიტოლია: მოდი მაკოცე, და მეც გაკოცებ.
(შემოდის ბაადური, ლევანის მამა).
ბაადური: ბიჭოს! ამისთვის დასტოვეთ სუფრა?!
ერთმანეთს ეხლა პირველად ხედავთ?
რა ამბავია? რას იკოცნებით...
ჩიტოლია: სტუმრის დაკოცნას რომ ვეღარ ვბედავთ
ტუჩი გვისკდება ჩუმი ოცნებით.
ბაადური: ო, დამსკდარ ტუჩებს ავნებთ მალამოც,
ეს ბავშვობიდან ვიცი ზეპირად, —
თუ მოსარჩენად ყოველ საღამოს
ულვაშის ჩრდილი არ დაეფინათ.
ჟუჟუნა: — გესმით? რა უცებ გაგვიზიარა
ძველთა ულვაშთა გამოცდილება...
ეხლა ულვაში წამლად კი არა,
ძათ არ აჩნიათ თვითონ ჩრდილებად.
ბაადური: იცით, რას გირჩევთ?
ჩიტოლია: რას გვირჩევ ისეთს?
ბაადური: მიხედეთ სტუმარს, არ მოიწყინოს, —
თქვენ თუ მახლობლად არ იკისკისეთ,
კრიჭა შეეკრა აღარ სვამს ღვინოს...
და კვლავ დაჰკოცნით მხოლოდ
ერთმანეთს,
ვგრძნობ, საქმე ამით დაგვირგვინდება.
თუ არჩილს თავი არ მოაწონეთ
თვალდახელშუა გაგიფრინდებათ!
მე ავამღერო სუფრა ბებერმა?
მოდით, ძიშველეთ, ხართ დედოფლები, —
ორივემ ლიპარიტ-მასწავლებელმა
სულ გაგვაბრუა საგალობლებით.
აქ ნუ ჩურჩულებთ, უხერხულია...
გასწით!... (გადიან)
(ელისაბედს) შენ რაო, რას იმალები?
იცოდე, მამის გულიც გულია
და მეც მიბრწყინავს ცრემლით თვალები! —
მაგრამ შვილსავით შევხარი არჩილს,
მინდა ოჯახში სინათლე სრული
და ახალოხიც ჩავიცვი ფარჩის.
რომ საზეიმოდ გაბრწყინდეს გული!
დღეს შვილის ამბით ხომ გაგვახარა,
ვახაროთ ჩვენი მახარობელიც!
გადავივარცხნოთ კოხტად ჭაღარა,
რომელი ვჯობნით, აბა რომელი!...
ელისაბედი: უი, შემოვა ვინმე რას შვები,
არ წამიკიდო ცეცხლი კაბაზე...
ბაადური: მე შენს ნაპერწკლებს ვეთამაშები
და მართლაც დამწვავ თუ იკაპასე.
დღეს ვაჟკაცობას ვჩემობ ბებერიც,
განა შენსავით ვარ მოღრუბლული...
ცუდ ამბავს ჩუმი ჯავრი შეჰფერის,
კარგ ამბავს მხოლოდ კარგი სუფრული!
(გადის ოთახში)
ელისაბედი: (კარებს მიუხურავს ჩუმად. დგას ჩაფიქრებული)
ღმერთო, ღიმილმა თუ გაგვიელვა —
შენ სიხარულად დააგვირგვინე,
ელვა-ქუხილით ისე იგრგვინე
იძრწუნოს მტერმა გადამთიელმა.
ღმერთო, ნუ აშლი არწივთა ბუდეს,
მთებს არ დაადგა მტრის ტახტრევანი...
მარჯვედ აბრძოლე ჩემი ლევანიც
რომ გამარჯვებით შინ დამიბრუნდეს!
ო, გამანათე შვილის დიდებით,
ალალმართალი ბიჭია ერთი,
იმისი ლაღად გაშლილი მკერდი
მე არ გავფურჩქნე? ჩემის თითებით...
მინდა მან მხრები დამაკოცნინოს
ვუსკვნა გვირგვინი, როგორც გეჩვევა!
მე, საპატარძლოც ამირჩევია, —
დროა ვაჟკაცი დავაქორწინო!
როგორც ვარსკვლავი რამ საიმედო
აღვზარდე იგი წვითა და დაგვით...
მაცოცხლე ჩემი ლევანის ნახვით,
გულისსმიერო, არ გაიმეტო!

კარლო კალაძე

ᲨᲐᲚᲕᲐ ᲐᲤᲮᲐᲘᲫᲔ

„ᲮᲔᲕᲘᲡᲑᲔᲠᲘ ᲒᲝᲩᲐ“

ალ. ყაზბეგის „ხევისბერი გოჩა“ ერთი საუკეთესო ნაწარმოებთაგანია. იგი ყურადღებას იპყრობს სიუჟეტის დინამიკური გაშლით, ადამიანთა სულიერი სამყაროს ოსტატური დახატვით, თვალწარმტაცი პეიზაჟების ცხოველყოფელობით, აზრის კონცენტრაციით. ამ ოთხრომის მომქმედ პირთა დრამატიზმით

მსახ. გ. დავითაშვილი ონისეს როლში.

სავსე განცდები და მოქმედებანი გასცენენიერებისთვის კარგ მასალას წარმოადგენს. **ს. შანშიაშვილს** ეს მასალა საუცხოოდ აქვს გამოყენებული.

სანდრო შანშიაშვილის „ხევისბერი გოჩა“ მშვენიერი სასცენო ნაწარმოებია, რომელიც მაყურებელში ზრდის მოვალეობის შეგნებას, პასუხისმგებლობის გრძნობას, სიყვარულს თავისუფლებისადმი, თავისი ქვეყნისადმი, მეგობრისადმი.

ავტორი დეკერდს უვლის ენობრივ ლოკალს და პიესა გამართული აქვს წმინდა სალიტერატურო ენით, რაც საკმაოდ მისაღებად უნდა ჩაითვალოს. მთლიანობის დაცვის მიზნით საჭირო რამდენიმე ადგილას დარჩენილი მოსევური გამოთქმის: „ქალაუ“, „გოჩაუ“, „რაინდია“ და სხვ. შესწორება.

დამდგმელის, რეჟისორ **ს. ჭელიძის** მიერ შექმნილია არა მხოლოდ შინაარსით მდიდარი, მიტყველი, პატრიოტულად მფეთქავი დრამედ ამავე დროს შესანიშნავი სანახაობითი სპექტაკლი. უკანასკნელის ფერების სიჭარბე, სიცოცხლე ხიბლავს მაყურებელს; მისი აწეული პათოსი, მისი გმირული, აჩქარებული რიტმი შესატყვის განწყობილებას იწვევს მაყურებელში. დამდგმელის წარმატება ისაა, რომ სპექტაკლს არა აქვს ცალიერი სცენები, არა აქვს პაუზები, რასაც სცენა ვერ ურიგდება, იგი რომანტიკული გზნებით არის განათებული, თავიდან ბოლომდე მოქმედებით არის სავსე. რეჟისორს ოსტატურად აქვს გამოყენებული ტუსთაველის თეატრის მხატვრული მიღწევები და უკანასკნელთა საშუალებით, ახალ ხერხებთან ერთად, შექმნილი აქვს ჭეშმარიტად რუსთაველელთა სპექტაკლი. მეტადრე ძლიერი და ორგანიზებულია მასიური სცენები თავისთანა სიმწყობრით. სპექტაკლი გაცოცხლებულია იმ ეროვნული ეთნოგრაფიული მასალით, რომლიც ასე მდიდარია ჩვენ მთა და ხევი. ასეთია მაგალითად ჯვარისწერის სცენა.

სპექტაკლის გამართვებას მეტად უწყობს ხელს მისი დეკორატიული გაფორმება, რაც **მხატვარ თამარ აბაკელიას** ეკუთვნის. ჭალარა მწვერვალები, რომლებიც სცენის სიღრმეში ჩანს პერსპექტივას შლიან და მაგარფესვიანი ხე, რომელიც თემის უძლეველობის სიმბოლოდ აღმართულა სცენის წინა პლანზე და რომლის ჩრდილ ქვეშ იშლება პირველი და უკანასკნელი მოქმედებათა სცენები — გმირული ბრძოლის, ღრმა სუნთქვის შესანიშნავ ფონსა ჰქმნიან.

მხატვრის მიერ დაცულია მთის სიმკაცრე და ბუნის ელვარება. ეს ნამუშევრები თ. აბაკელიას სასცენო მხატვრულ შემოქმედებაში საუკეთესო და მისასალმებელი მიღწევად უნდა ჩაითვალოს.

სპექტაკლის სწრაფი რიტმი და მხატვრული პათოსი დაჭერილი აქვს და შეიძლება ითქვას მიჰყავს კიდეკაც იგი კომპოზიტორ **რ. გაბიჩვაძის** დასრულებულ მუსიკას. უკანასკნელის ხან ნაზს და ხან გმირულ აკორდებში ერთნაირი სიცხოველით თრთის როგორც ონისესა და ძიძიას საბედისწერო სასიყვარულო თავგადასავალი, ისე თემის ღირსებისათვის წარმოებული სასტიკი ბრძოლის ხმები. კომპოზიტორს ზომიერად აქვს გამოყენებული ფოლკლორული მასალა და უკანასკნელის საფუძველზე შექმნილი აქვს მშვენიერი მუსიკალური ნაწარმოები. ასეთებია თუნდაც დამწყალობების სცენა-ხორალი, სადაც იგი დიდ დრამატიზმს აღწევს, სცენა ციგროს სახლში, ვაჟკაცური საცეკვაო მუსიკა და სხვა. კარგი იქნება თუ ნიჭიერი კომპოზიტორი გაშლის მას (და დიდ დამოუკიდებელ ნაწარმოების ფორმას) მისცემს.

სპექტაკლის მთავარი გმირი და მისი აზრის გამხატვრელია ხევის ბერი გოჩა. „ფრაგალგვარად გამოკდილი კული“, მტკიცე უტეხი ნებისყოფა, საქმის და არა სიტყვის კაცი, თემის სინდისისა და თავისუფლების მატარებელი, მშობლიური ლმობიერებითა და სიყვარულით გამოჩენილი გული — ასეთია გოჩას სულიერი, შინაგანი სამყარო. მისთვის მთავარია თემის თავისუფლება და ღირსება. სიმკაცრე და სიყვარული, სიხარული და ტანჯვა მისთვის ერთნაირად ნაცნობი გრძნობებია. „ყველა ერთისათვის და ერთი ყველასათვის“ — ეს არის მისი ცხოვრების დევიზი. ამ რთული ხასიათის მქონე ადამიანს ანსახიერებს **მ. ჩიხლაძე.** კარგადაც ანსახიერებს. განსაკუთრებული შინაგანი მღელვარებით ატარებს მსახიობი პირველ სცენას თავის შვილ ონისესთან, სადაც მისი გული გრძნობს რაღაცა უბედურების მოახლოებას“ და შვილს ახსენებს თუ რა გვარია არის იგი.

ღრმა განცდებითა და აზრით ავსებს მსახიობი ამ სცენაში გოჩას სიტყვებს: „გახსოვდეს, ვინ ორისა ხარ და ცაცი კი ტანჯვისათვის

მსახ. მ. ჩიხლაძე გოჩას როლში.

არის გაჩენილი“ თავისი ღირსების შეგნებით ატარებს იგი სცენას ნუგზარის მოციქულთან შეხვედრისას, კარგია აგრეთვე სცენა ბრძოლის წინ ლოცვისა. მის ნათელ სახეს ცრემლი ასველებს, მტკიცე ხმას ცრემლი ბზარავს და ღრმა სევდით და ამავე დროს ქვეყნის მოთავლის შეგნებით ეუბნება საყვარელ შვილს: „წადი ონისე, დროა, ერთხელ ნაშობი, ერთხელ მოკვდება! მაგრამ ვაჟკაცად კი მოკვდი... ისე მოკვდი რომ ხევს შენი დამარხვა არ ეთაკილებოდეს“. ამ სიტყვებს მსახიობი დაგუბებული ხმით ამბობს, მასში იგრძნობა დიდი სიმშვიდე, შინაგანი ძალა, დაძაბულობა. კარგად ატარებს მსახიობი უკანასკნელ სცენას შვილის მოკვლისას და ჭკუაზე შეშლისას. თუ ამ სცენას ერთგვარი ჩრდილი გაჰყვება, ეს მისი მრავალსიტყვაობაა. ეს უკვე დრამატურგის საქმეა. ალ. ყაზბეგს ეს სცენა სულ ორი სიტყვით აქვს გადმოცემული — „შვილო, შვილო! და ზეედ დაეკრა მას“. და შემდეგ კიდევ ერთი წამოძახილი, აქ დიდი ტრაგიზმია მოცემული და მეტი კეთილშობილება. ერთი შენიშვნა მხოლოდ მსახიობს: საჭიროა სახეს მეტი მოძრაობა მისცეს, გმირის სულიერი ცხოვრება როგორღაც გამოსახულობას უნდა პოულობდეს სახის მეტყველებაზე, იკარგება აგრეთვე ზოგიერთი სიტყვა ხორალის სცენაში საერთოდ კი გოჩას სახე მსახიობს სწორად აქვს გახსნილი და მის სასცენო შემოქმედებაში იგი უეჭველ მიღწევად უნდა ჩაითვალოს.

გოჩას მოპირდაპირე პოლუსზე დგას მისი შვილი ონისე, მსხვერპლი საკუთარი ენებისა, სისხლის დღეღალა. საკმარისი იყო წუთით დავიწყნოდა მოვალეობა თემის წინაშე და მან თავიც დაიღუპა და თემს დიდი ზიანი მიაყენა. ონისე დიდ შინაგან ბრძოლას, კონფლიქტს განიცდის. გოჩას კონცეპციით მან უღალატა თავის დას და შემდეგ თემს. ამიტომ ისჯება კიდევაც. ონისეს ჩვეულებრივი ოსტატობით ასრულებს **გ. დავითაშვილი.** განსაკუთრებით გამოსარჩევია ჯვარისწერის სცენა: „წავალ, შეავალ ქორწილში... ულვაში მაქვს, ქუდი მხურავს და გულიც უნდა დამმორჩილდეს“. ამ სიტყვებს მსახიობი დიდი დამაჯერებლობითა და გულწრფელობით ამბობს, და შინაგან დრამატიზმით ათბობს. მისი ონისე ისეთია რომელიც „მთრთოლვარე გულის ფართხალს მიეცემა“ და თემის ღირსებისათვის ბრძოლაშიც თავდადებულად იბრძოლებს.

სპექტაკლში შემსრულებელთა შორის გამოირჩევა **ს. ჯაფარიძე,** რომელიც გელას ანსახიერებს. მისი გელა ნამდვილი მთის შვილია, მდიდარი ბუნებით დაჯილდოებული, ვაჟკაცი, რაინდი ძმადნაფიცის საიდუმლოს შემახავი. მისთვის წარმოუდგენელია, რომ ძიძიამ ვინმეს დაუთმოს გული, ან მას უნდა ეკუთვნოდეს იგი, ან არავის. მსახიობი უშუალობით ასრულებს ამ როლს და მაყურებლის სიმპატიებს უხვევს მას.

ძიძია უაღრესად საპასუხისმგებლო როლია, რომელსაც თეატრალური ინსტიტუტის კურსდამთავრებული **თ. თეთრაძე** ასრულებს. მსახიობს აქვს კარგი სასცენო მონაცემები, უკანასკნელნი საშუალებას აძლევენ მას შეჰქმნას ძიძიას, „მთის ჯეიერანის“ მოსაწონი პორტრეტი, მასში სიცოცხლე შეიტანოს. კარგად ატარებს მსახიობი ონისესთან პირველად შეხვედრის სცენას და სცენას ჯვარისწერის წინ, მშვენიერია ფრინველივით, რომ დაეშვება ფერდზე ცეკვით. მსახიობს კარგი დიქცია აქვს.

მათიას როლს ერთნაირი წარმატებით ასრულებენ თ. ტატიაშვილი და გ. კიკნაძე, თუმცა უკანასკნელს მეტი გულწრფელობა და ორგანულობა შეაქვს მასში, უფრო თავისუფლად უჭირავს თავი სცენაზე, მისი ყველა უფრო მოქნილია. მოხუც ციგროს ცოცხალ მიმზიდველ ტიპსა ჰქმნის შ. აბესაძე. მსახიობი უნდა ეცადოს მეტყველების ცვლას — შესაბამისად განსახიერებულ ემოციისა. წარმოსადეგი და კოლორატულია ალ. აფხაიძის მიერ განსახიერებული ბერი ჭირვარამ გამოვლილი ბაჩხი, აღსანიშნავია მსახ. ი. ჯავახიშვილ-ცქიფას როლში, ნიჭიერი მსახიობი ჰქმნის მოხუცის შესანიშნავ და დამახასიათებელ სახეს. მტკიცე და მწყობრი ანსამბლის შექმნაში თავისი საპატიო წვლილი შეაქვთ ფ. ჭანტურიას (ანო), ელ. დონელს (ხაზუა), ე. სამხარაძეს და ბ. კინწურაშვილს (ჭორტანელიძე).

სპექტაკლი დამსახურებული სიყვარულით სარგებლობს მაყურებელთა შორის, დარბაზში ხშირად ნახავთ მაყურებელს, რომელსაც რამოდენჯერმე უნახავს ეს სპექტაკლი, მაგრამ ის კვლავ ინტერესით უცქერის მას.

და ბოლოს ერთი რამ უნდა აღინიშნოს: ეს სპექტაკლი თეატრმა ორთვენახევრის განმავლობაში მოამზადა. მოკლე ხანში საუცხოო სპექტაკლი შეიქმნა. მუშაობის ასეთი ტემპები სამაგალითო უნდა იყოს ყველა ჩვენი თეატრისათვის.

მსახ. თ. თეთრაძე ძიძიას როლში.

ᲒᲘᲝᲠᲒᲘ ᲯᲘᲒᲚᲐᲫᲔ

ᲡᲔᲕᲔᲠᲘᲐᲜ ᲘᲡᲘᲐᲜᲘ

1913—1943

„თუ მტერმა დამცეს ხმალგამასრულმა,
დარდს ნუ მოიხვევთ ღრუბლის გუნდებად,
რა ვუყოთ, ომში ბევრი წასულა,
მაგრამ ყველა ხომ ვერ დაბრუნდება“.

ᲡᲔᲕᲔᲠᲘᲐᲜ ᲘᲡᲘᲐᲜᲘ

ეს სიტყვები საოცარ წინათგრძნობად იქცა პოეტისათვის. და თუ მართალია ლიტერატურის ისტორიისათვის ცნობილი დებულება, რომ პოეტის ცხოვრებას ყველაზე საუკეთესოდ მისი ლირიკა გადმოგვცემსო, მაშინ ძნელია ილაპარაკო ს. ისიანის ბიოგრაფიაზე, თუ გვერდს აუვლი იმ ლექსებს, რომლებშიც პოეტმა თავისი ცხოვრების თითქმის ყველა ძირითადი მომენტი ასე კარგად გამოხატა.

ლიტერატურულ ასპარეზზე ისიანი ლირიკით გამოვიდა და ზარბაზნების გრიალშიც ლირიკითვე დაამთავრა. მის ლექსებს ახასიათებდა პოეტური გულწრფელობა, ფოლკლორული სისადავე, მგზნებარე ტემპერამენტი, შინაგანი სითბო და მხატვრული სახის ბუნებრიობა. მის პოეზიას სოლამაზეს აძლევდნენ მოხდენილი მეტაფორები, შედარებები, პარალელები, კონტრასტები და მშვენიერი ფიგურალური გამოთქმები.

თავისი ცხოვრების ოცდამეათე წელს ისიანი ბრძოლის ველზე შეხვდა, როგორც მამაცი მებრძოლი და ლირიკოსი პოეტი, საბჭოთა მოქალაქე და მგზნებარე პატრიოტი. 1941 წლიდან იგი მოქმედ არმიაში იყო, იარაღით ხელში ებრძოდა გერმანელ ფაშისტებს. საბრძოლო ნათლობა მან ყირიმის ნახევარკუნძულზე მიიღო და პირველად აქ დასჭრეს გერმანელებმა.

ფრონტიდან გამოგზავნილ წერილებში პოეტი აღტაცებული სწერდა წითელ არმიის გმირულ ბრძოლაზე. მას ხიმშტთან ერთად კალამიც ამაყად ეჭირა ხელში. ნიკოლოზ ოსტროვსკეთი იგი „ხმლისა და ჩანგის გამომსახველი“ გახდა. მის საველე ჩანთაში კომისრის ინვენტართან ერთად ლირიკულ-პატრიოტული ლექსების ხელნაწერებიც ეწყო; ასე ბრძოლით მოიარა მან ქერჩის მიდამოები და უკრაინის ველები, უხვი ყუბანი და ბელორუსიის ტყეები. სტალინგრადის გმირული ეპოპეის დღეებში იგი სიამაყით იწერებოდა ფრონტიდან: ჩემი ბატარიის „კონცერტები“ ცნობილია გერმანელებისთვისო. სამი თვის შემდეგ სწერდა: მართალია ერენბურგი: ახლა სერენადების დროა არ არის, ახლა განგაშის დროა. ყირიმში ბრძოლაგადადგილი თავის ვაჟკაცობას იგონებდა: ყოველთვის ვეცდები არ შეეცარცხვინო ჩემი თავი და არც მეგობრები. ფაშიზმის წინააღმდეგ ბრძოლაში სიცოცხლე არასოდეს დამენანება... ჯალათები ვერ შემოლეწავენ კავკასიონის ზღუდეს—ჩვენს გულისფიცარს. ვერ მისწვდეს ჭაღარა ყაზბეგს მათი ბილწი მზერა. საკუთარი ძვლებით გადავუღობავთ გზას ჰიტლერელთა ურდოებსო.

დასავლეთის ფრონტზე პოეტი მესამედ დაიჭრა. ეს იყო 1943 წელი. ამ დღეებში იგი იტყობინებოდა, რომ მოსკოვის ჰოსპიტალში მიიყვანეს. გამოწერის შემდეგ რამდენიმე დღე დედაქალაქში გაატარა. მწერალთა სასახლეში ხშირად შედიოდა. დაესწრო პრეზიდიუმის სხდომას, ა. ტოლსტოის რომანის „მზანი ტანჯვისანი“-ს გარჩევას. ფრონტზე უკანასკნელად მიმავალი პოეტი თავის შთაბეჭდილებას ასე გადმოგვცემდა: „მწერალთა კლუბში მოხუცებს შეხვედები ან პოეზიის გენერლებს. ჯარისკაცები და სამუალო მეთაურები ფრონტზე არიან... გავდიოდი მოსკოვიდან, მაკვირვებდა ბრძოლების ყალი: ნუთუ ასე ახლოს იყვნენ ვერაგები!.. ეწერა ამ წერილს და ფაშისტური ყორნები დაგვტრიალებენ თავზე. ვერასოდეს მისწვდნენ ქოფაკები ჩემს ფეხებს ქვემეხებს. ვისვენებ გუშინდელი კანონადის შემდეგ. ვიწერო და უსანთლოა ჩემი მიწური, მაგრამ ასე ნათელი და ფართო სახლი არსად მგონია. ერთი ციდა ფანჯრიდან შემოდის ბრიანსკის ნაძვნარის სურნელი“...

ასეთი განცდებით იყო აღსავსე მისი პატრიოტული წერილები ფრონტიდან. ამ წერილებში სამშობლოს მხურვალედ მოყვარული შვილი, მისი ღირსებისა და თავისუფლების ნიჭიერი მომღერალი ლაპარაკობდა.

სავსებით ბუნებრივია, რომ ისიანის პოეზიის ძირითადი თემა იყო სამშობლო, მისი გამარჯვება, მისი ბედნიერი აწყმო და მომავალი. პოეტმა ლირიზმით აღსავსე შესანიშნავი ლექსები მიუძღვნა დიდ **სტალინს**—საბჭოთა ხალხის ბედნიერებისა და გამარჯვების გენიალურ შემოქმედს. ისიანის ლექსი „სვანური სიმღერა სტალინზე“ დაბეჭდვისთანავე ერთ-ერთი პოპულარული ნაწარმოები გახდა. მან ფართო მკითხველი მასის ყურადღება მიიპყრო. ამ ლექსს რუსულმა სალიტერატურო კრიტიკამ და პრესამ მაღალი შეფასება მისცა. იგი გვხიბლავს უშუალობით, ორიგინალობით და პოეტური ოსტატობით. ყოველ სტრიქონში ავტორი ამყღავნებს უდიდეს სიყვარულს ხალხთა ბრძენი ბელადისადმი. ბედნიერი და თავისუფალი სვანი ასე მიმართავს ამხანაგ სტალინს:

„მუდამ წყვდიადი გვებურა,—
გაგვიხსენ ზეცის კარები,
წყამოგვაყენე მთებურად
გვარები უჩინარები,
ჩვენს გულში ჩახორცებულან
კონსტიტუციის ბწკარები“.

ისიანის ლირიკა ადამიანურ განცდას ბუნებრივად და სადად გადმოგცემდა, ამჩნევდა ბევრ ისეთ მოვლენას, რომელიც ინტიმურ ქვეყანაში მოულოდნელობად იქცეოდა. თავის ლექსებში სიყვარულის თემას მან მოუნახა ისეთი ნიუანსები, რომლებიც არ შეიძლება მკითხველის გულს არ მოხვდნენ. კითხულობთ ლექსს „საყვედური ჩემს საათს“ და გრძნობთ, თუ რა ღრმა ლირიკული განცდის პოეტთან გაქვთ საქმე. მან ეს თემა განძარცვა ყოველგვარი შაბლონისაგან და მისცა მოკრძალება. ის საყვედურს არ ეუბნებოდა თავის საათს, რომელიც დროის დინებას ატყობინებდა, მაგრამ „ძეიერფას ლანდთან“ შეხვედრის მოლოდინში „ბედნიერების ჟამთა-აღმნიშვნელს“ მიმართავდა: წუთები ნელა გადის, „ხბალამდე მკერდში გულს ვერ დავატევ, უნდა აჩქარდე, უნდა მიშველო“.

„ჩემს ფიქრებში“ პოეტი ხედავდა, თუ როგორ მიდიოდნენ მუქი ნისლები ზეცისაკენ, როგორ ეძახდა ირემი ირემს, როგორ ეკვროდა ლაქვარდს მერცხლების გუნდი,—მისი ფიქრები კი სატრფოსთან იყო, რეფრენი — „ჩემი ფიქრები კი შენთან არის“ უწმინდესი ადამიანური მორალის მხატვრულ ამღერებად ისმის. თავის სატრფოს იგი ყოველთვის უსაპატაკესი გრძნობით უპასუხებდა:

„რადგან უშენოთ არ არის ჩემთვის
არც დასვენება, არც სიხარული!“.

მაგრამ როცა სამშობლომ თავისი შვილებისაგან მტერთან შებმა მოითხოვა, პოეტმა სთქვა: „არა, კალმის და ფიწლების კაცად მე დღეს დარჩენა არ შემიძლიაო“. ფრონტზე წასვლის წინ გამოთხოვების წუთებს ისიანმა მიუძღვნა ლირიკული სტრიქონები, რომლებიც პოეტური მეზნებარებით არის გამთბარი. წასვლის წინ ის ხედავდა კრწანისის ველს, რომელიც თითქოს თვლემდა. ის ყველაფერს ხედავდა და ეთხოვებოდა, როგორც უდიდესი ვაჟის მოსახდელად შორს მიმავალი პოეტი-მხედარი:

„ჩემი აკვანი აქ გადაირწა,
მუხების ჩრდილში სტრიქონს ვჩარხავდი,
ჩემი თამაზის საფლავის მიწავ,
ნახვამდის!...“

ფაშისტური ტირანიის წინააღმდეგ ბრძოლაში პოეტმა აღმართა მახვილი და ფრონტზე დასწერა საბრძოლო მოწოდებით აღსავსე ლექსები. მტრისადმი უსაზღვრო სიძულვილი მან ჩააქსოვა ლექსის ყოველ სტროფში. ისიანმა იცოდა, რომ თუ მტერი, რომელიც ვერაფუულად შემოიჭრა ჩვენს აყვავებულ ველ-მინდვრებში, მოსპობილი არ იქნებოდა, ქვეყნად წყვდიადი დაისადგურებდა. ამიტომ მოუწოდებდა ის თავის ტოლებს და მებრძოლ მეგობრებს:

„გახედე, როგორ იწვის ტყე-ველი
ლაყვარდი ზეცა კვამლით დაბურეს.
აყვავებული ქვეყნის მნგრეველი, —
გაანადგურე!..“

საბჭოთა სამშობლო პოეტმა შეამკო თავისი საუკეთესო ლექსებით. მას ჰქონდა საქართველოს ბუნების უხვ ფერთა-რეალისტური ხედვისა და პოეტური გამოხატვის უნარი. მისი ჭაბუკური ოცნება მშობელ ქვეყანას დასტრიალებდა. მისი ოცნების კრიალა ცაზე მუდამ სამშობლოს დიდება ეწერა. სამშობლოს მზე პოეტისათვის იყო „უდასავლეთო და გაზაფხული დაუჭკნობელი“. ამ ქვეყნის დასაკავად იგი ნიჯს, გატაცებას, ენერგიას და თვით სიცოცხლესაც არ იშურებდა. მონურად ქედმოხრილობას საძმო საფლავში წოლას არჩევდა. სამშობლოს დაცვას თავის უწმიდეს მოვალეობად სთვლიდა. ასე ესაუბრებოდა არა მარტო ადამიანებს, არამედ ბრძოლაში დაახლოებულ საგნებსაც. მათთან ერთად გაიარა პოეტმა ეტაცხლოდებული ბრძოლის ველები, და როცა გარემოებამ ერთ მათგანს დააშორა, ეს უდიდესი ადამიანური გრძნობით გამოხატა. ასე გადმოგვცა მან გულისტკივილი თავის მებრძოლ მეგობარ ლურჯასთან დროებითი განშორებისა:

„მე განშორებას ბევრს მოვესწარი,—
ასე წავიდა ჩემი ცხოვრება,
მაგრამ ისეთი ძნელი და მწარე
მაინც არ მახსოვს მე განშორება“.

ყველა საგანსა თუ მოვლენას პოეტი ორგანულად უკავშირებდა სამშობლოს სიყვარულს, მის დიდებას და [illegible] მოქმედის ამოცანასაც. [illegible] ლექსის პირით იგ[illegible] გამოხატავდა [illegible] შობლოს მსხვერპლი მოწოდონ, მეტი არ მინდა ქვეყნად სახელი“. და მას მეტი სახელი მართლაც არ უძებნია არც პოეზიაში, არც პირად ცხოვრებაში. სამშობლოს სუფთა ზეცას იგი ქება-დიდებას უმღეროდა ძველკარე გულით: „და მე არ ვიცი რად ღელავს გული, ან რად მგონია ეს სუფთა ზეცა, ზეცა კრიალა და ლაქვარდული—თითქოს ჩემს სულში ჩამოიკეცა“. მაღალი მთების მხარგაშლილობაში პოეტი ხედავდა სიდიადეს, ამაყობდა, რომ ამ ბუნებისა და ქვეყნის შვილი იყო. ფრცელ ქვეყნიერებაზე იგი უკეთეს ვერაფერს ხედავდა—საბჭოთა სამშობლო მაღალ იდგა უსაზღვრო ლაქვარდებით, ანავერდებული „გაზაფხულით, მზის ქვეშ გადემებული ვარდებით — ყველაფერი ეს გულს რომ ახარებს და არ აბერებს:

„სად იცის მიწამ ასე სუნთქვა, ცამ-
ლაქვარდები
და გაზაფხულმა—ახავერდება?
რომელი მზის ქვეშ იცინიან ასე ვარდები?!
ლაღობს გული და აღარ ბერდება“.

პოეტი ამაყობდა, რომ მას ზრდიდა კომკავშირი, საბჭოთა სამშობლო. ბოლშევიკური პარტია, ლენინურ-სტალინურ კომკავშირს, რომლებმაც იგი აღზარდეს, ისიანმა უძღვნა მშვენიერი ლექსები. ეს პოეტური სტრიქონები გაჩაჩქარულია უდიდესი გულწრფელობით და სიყვარულით. ამ ლექსებში ყველგან ეგრძნობთ პოეტის საკუთარი მეგზურისადმი ორიგინალურ ხმას, იგი არავის არ იმეორებს. ცდილობს თვითონ განიაზროს, თვითონ დაინახოს, თვითონ შეაჭქნას. ეს დიდი პლიუსია საერთოდ მისი პოეზიისათვის. ისიანის მებრძოლ ლირიკაში ჩვენ ვგვიჩინს კომკავშირული თაობის გმირული ხმა:

„ჩვენ კომკავშირი გვზრდიდა გმირული,
ვიცავთ სტალინის უძლეველ დროშას,
სამშობლოს საზღვრებს შეეორკინული
კვლავ მებრძოლებად შეეჩრებით დრო-ჟამს“.

ასეთ მეომრად წავიდა იგი სამამულო ომი, რომ მტერს შებმოდა, და ბოლომდე მართლაც ასეთ მებრძოლად „შეჩრა დრო-ჟამს“.

ადრე დაწერილი ლექსი „არ დაკარგულან“ დღეს ისე ისმის, როგორც ავტობიოგრაფია. პოეტი აღმზრდელ ქვეყანას მიმართავდა და ეუბნებოდა ღრმა ლირიზმით გამთბარ სტრიქონებს:

„საით წასულან შენი ვაჟები,
შენი გმირები ცეცხლის თვალები,
რომ იტაცებდათ გარიჟრაჟები
და ქარიშხალში დროშის ტარება.
მათი გულები ტყვიით დახრული
წუთუ წყვდიადის ქვეშ იფარება,
აღარ მოესწროთ გამოზაფხული,
ზეცის ამგვარი გამოდარება“.

მაგრამ მათი ხსოვნა პოეტისათვის მუდამ დაუფიწყარი იყო და სამშობლოს დიდების მწვერვალზე ყოველთვის იხსენიებოდა თავდადებულ გმირთა სახელი. ამ ადამიანთა რიცხვს ეკუთვნის სევერიან ისიანიც. ამ გმირების შესახებ იგი სამშობლოს ეუბნებოდა: „ქვეყნად გაისმის შენი დიდება და მათ საფლავებს აყრიან ვარდებსო“.

ამ სტრიქონების წაკითხვის შემდეგ ცნობიერებაში უნებლიეთ წარმოსდგება შორს, პრიანსკის ნაძვნარებში ძმათა სამარე და მის ახლო განმარტოებით მდგარი საფლავი, რომელსაც ბუნების უხვი კალთა ყვავილებს თაიგულებით მოსავს, თუ მას ნათესავთა მიერ გვირგვინებით შემკობა ჯერ არ უწერია.

პოეტის ლექსი და გული ორგანულად იყო შეერთებული. რაც დაუწერია, ყველაფერი მისი სულის სიღრმიდან მომდინარეობდა. რასაც სწერდა—მისი გულწრფელი განცდა იყო. ასე გვესახება ისიანის პორტრეტი—ნათელი და იმედიანი სახე გაშლილი თვალებით. მის ჭაბუკურ ფანტაზიას და შემოქმედებითი ცეცხლით ანთებულ გულს ბევრი რამ ჰქონდა სტროფებში სათქმელი. მტერმა არ აცალა მას მთლიანად გადმოეშალა ლექსებად სულის მთელი შინაგანი სილამაზე და სიყვარული. მაგრამ პოეტის მებრძოლმა მეგობრებმა ბრისსანედ იძიეს შური. მალე ისინი წითელ არმიასთან ერთად ძლევამოსილად შეელენ ბერლინში.

ამ დიდ ისტორიულ დღეს უმღეროდა და ეტრფოდა პოეტი!

კონსტანტინე გამსახურდია

თანამედროვე რომანისათვის

ᲬᲔᲠᲘᲚᲘ ᲞᲘᲠᲕᲔᲚᲘ

ᲩᲕᲔᲜᲘ საუკუნის პირველ ოცეულ წლებში მოელს ევროპაში შენიშნული იყო მასიური ძღვე�sა და დაშლის პროცესი საუკუნეთა ფანილზე დამკვიდრებულ ფორმებისა და ეანრებისა ხელოვნებაში. ექსპრესიონისტებმა, ფუტურისტებმა, დადაისტებმა და იმაჟინისტებმა, ნაწილობრივ სიმბოლისტებმა დიდი ანარქია შეიტანეს მწერლობაშიაც; ყველაზე მეტი ზიანი მიაყენეს მათ ეპიურ ხელოვნებას. ამ ანარქიის შექმნაში ლომის კერძი დადიო ა. ჟ. „რაპმაც“.

პსეუდო-მემარცხენეობით აღტყინებულნი ამაოდ ეძიებდნენ „ჯერ არ ყოფილ ფორმებს“ ლექსისა, დრამისა და რომანისას. ანაზდეულად ამტვრევდნენ ათ მარცვლიან, ან თითმეტ მარცვლიან ლექსს და „ახალი ლექსის“ შექმნას იქადოდნენ. ბევრმა მათგანმა არც ის იცოდა, რომ როგორც ბოლორითმოვანი, ისე ბლეკ-ფერზი ისევე ძველია, როგორც თავათ კაცობრიობა.

ეპიურ პროზას თითქმის უარჰყოფდნენ სიმბოლისტები სხვადასხვა ეტაპზე. ბოდლერი ვერ იყო რომანისტი და მისი მინიატურები პროზის ფდეალად ჰქონდათ დასახული. მოკლე, სულმოუთქმელად საკითხავი, დეპეშური სტილით დაწერილი ნოველა ფარზე აიყვანეს ექსპრესიონისტებმა. ამ ლიტერატურულ ფილოსოფოსს მიემატა ზოგზოგი ჭკუასალოძრომი ჟურნალისტის მიერ მოჩქმახული თეორიები ა. ჟ. „ფაქტოლოგიური პროზის“ გამო. ეს იყო მტკნარი ოცნება უფანტაზიო რეპორტიორებისა, რომელთაც ტალანტი არა ჰყოფნოდათ პოეტური ნაწარმოების შესაქმნელად და ამტკიცებდნენ თითქოს ფაქტების ზუსტი დალაგება ყოფილიყოს პოეზიის იდეალი.

ამავე კატეგორიის ამბავია ჩვენი ზოგიერთი კრიტიკოსის გატაცებანი ა. ჟ. ნარკვევის ეანრითა. ეს ეანრი, ისე როგორც სხვა ყოველნაცა, დასაწუნი როდია. უბრწყინვალესი ნარკვევები აქვთ დაწერილი მონტენს, ვოლტერს, გოეტესა და ემერსონს, მაგრამ ნარკვევი ვერაფიდეს შეცვლის რომანსსა და ნოველას.

სსენებულ მოძრაობათა ლიდერებს ეპიური პროზის საწინააღმდეგოდ პირველ ეკერათ quasi ამერიკანიზმის მობოდიშება. თითქოს თანამედროვე ადამიანს არ ეცალოს ეპიური ქმნილების გადასაკითხად.

ამ რამდენიმე წლის წინად პარიზულმა ლიტ. გაზეთმა „ლა კომედიამ“ გამოაქვეყნა ფრიად საგულისხმო ანკეტები მკითხველებისა და უველაზე მეტად კითხული ქმნილებების ნუსხა. ამ ცნობებიდანაც აშკარა გახდა, რომ პალზაკის ვრცელი რომანები, შექსპირის დრამები და დანტეს კომედია გაცილებით მეტად იკითხება მთელს მსოფლიოში, ვიდრე მცირე ფორმის ქმნილებები. ჩვენი ეპოქის მაჯისცემას ვინც დაჰკვირვებია, მისთვის ნათელია, რომ ლიტერატურა ეპიურ ეანრებისკენ იხრება. ეს არის ეპოქა დიდი დირიჟაჟლებისა, უზარმაზარი დრედნოუტების, ტევადი თეატრებისა და ცირკებისა, ვრცელი აეროდრომებისა და თეატრებისა.

ანტიური თეატრები და თვით რომაული კოლოსეუმიც მინიატურულ ნაგებობად მოსჩანან ჩვენს დროში.

მსაზღის პერმანენტული გალვანიზირებისათვის საჭირო გახდა დიდი ფორმების მეშვეობით ზემოქმედება.

ანტიური სამყაროისთვის უცნობი იყო ჩვენი დროის გიგანტური პოლიგრაფია და ქაღალდის ინდუსტრია. თუ პინდარის ლექსების გამოსაცემად ათიოდე ცხვრის ტყავიც იკმარებდა, დღეს რომელიმე დიდ ეპიკოსს ქაღალდის რამდენიმე ვაგონი სჭირდება თავის ხალხთან და გარემოფლიოსთან გასასაუბრებლად, ყოველწლიურად.

აქ მარტოოდენ ქაღალდის საკითხი როდია, გართულებული ცხოვრების მაშინერია, მაღალ საფეხურზე ასული სოციალური გარემო, დიდი ტემპები ჩვენი ეპოქისა მეტ გასაქანს აძლევს ეპიკას: რომანს, დრამას და პოემას.

არც ანტიურ სამყაროს, არც საშუალ-საუკუნეს არ ახსოვს ასეთი აქტივიზირება პოლიტიკისა, როგორსაც განიცდის ახალი დრო. ამ გიგანტური რევოლუციების, ომებისა და სოციალური ერუპციების პერიოდში ლირიკოსის ხმა ისევე იჩქმალება, როგორც ბულბულის სტვენა ქუხილში.

რომანიც, ისე როგორც ბოლორითმოვანი ლექსი, დრამა, კომედია და ნოველა აღმოსავლეთშია შექმნილი.

არაბებს, ირანელებს, იაპონელებს და ჩინელებს ევროპელებზე ადრე ჰქონდათ ეს ეანრი, მაგრამ როგორც დრამა, ისე ნოველა და რომანი თავის კლასიკურ, ფორმასრულ სახეს ღებულობს ევროპაში.

სახელწოდება ამ ეანრისა ანაზდეულადაა წარმოშობილი. ლათინურიდან გამომდინარე ენებმა უწოდეს მას „რომანი“, რადგან ხალხურ ენაზე, რომანულ ენაზე იწერებოდა იგი.

პროზა იწყება სახელმწიფოსთან ერთად. ამიტომაც არც აზიასა და არც ევროპაში არც ერთ ერს, რომელსაც დიდი სახელმწიფური ტრადიციები არა ჰქონია წარსულში, მწყარი, ფეოდალური და ეკლესიური ინსტიტუტები ვისაც არ გააჩნდა, იმ ხალხებს პროზა არა

საერთაშორისო ქრონიკა

რა ხდება ფრანგულ დიფერაციულში

სად არიან მწერლები

ვლ. როგოვი, რომელმაც პარიზი ინახულა გერმანელ ბარბაროსების გაძევებიდან სამი კვირის შემდეგ, როცა საფრანგეთის დედაქალაქი ის იყო იღვიძებდა ახალი ცხოვრებისათვის, ასე გადმოგცემს თავის შთაბეჭდილებას:

„ლონდონის დათვალიერების შემდეგ, რომლის ცხოვრება უფრო მკაცრი გახდა ომის წლებში, აქ (ე. ი. პარიზში) ცოტა მოულოდნელობას როდი წააწყდებით. არაჩვეულებრივად მრავლად სჩანან ახალგაზრდა მამაკაცები, რომელნიც „დროს მოსაკლავად" გამოსულან ბულვარზე და საგაზეთო კიტრინებთან, საათობით უსხედან ისინი კაფეში ლუდის მაღალ თასებს და ვაშლის ბუერახის დაბალ ჭიქებს. პარიზის მკვიდრნი ამბობენ, რომ ეს „ოკუპაციის შემდეგდროინდელი გაზაფხული" ჩქარა გაივლის: ნაწილი მამაკაცებისა წავა სამუშაოზე, ნაწილი შრომის ბირჟის რიგში ჩადგება.

და მართლაც, დილით ადრე, მე დავინახე პირველი რიგი შრომის რაიონული ბირჟის ახლოს: მოხუცი და ახალგაზრდა პარიზელები აქ უცდიდნენ ჯერ ისევ აუმოქმედებელ ფაბრიკებში გაგზავნას."

—„მწერლებს ახლა ძნელია შეხვდეთ პარიზის კაფეში. — უთქვამს ვლ. როგოვისათვის ფრანგ ჟურნალისტს — ისინი შეიძლება იპოვოთ იქ მხოლოდ განსაკუთრებულ შემთხვევაში — დაბადების დღის აღსანიშნავად, ან იუბილეს გამო, სხვა დროს მათ არა სცალიათ. ისინი ვინც იატაკ-ქვემეთში იყვნენ და ვერმანელებს ემალებოდნენ — ამჟამად მოეშალობენ გაზეთებში, არმიის ნაწილებში, ფფ-ის (ტერმანელთათვის წინააღმდეგობის გამწევი შინაგანი ფრანგული არმია) რაზმებში, მაკის (პარტიზანების) რაზმებში და სავა პატრიოტულ ორგანიზაციებში. ხოლო იმ „მწერალთაგან", რომელნიც „ვერმანელებთან თანამშრომლობდნენ — ნაწილი თავის მეგატრონეებს გაჰყვა, მეორე ნაწილი თავის სიროიებში მიიმალნენ. მაგრამ მოვა დრო, მათ იპოვნიან და გასამართლებენ".

ისინი. ვინც ულალავა საფრანგეთს

საფრანგეთის დამარცხების, ყურძოდ პარიზის დალაგების შემდეგ ბერმანელთან თანამშრომლობისათვის დარჩნენ ალფონს დე შატობრიანი, დრიე ლა როშელი, ანტისემიტი ლ. სელინი (ავტორი წიგნისა „მოგზაურობა ლაშის სახლვარზე"), გაფაშისტებული ცინიკოსი, მონტერლანი და მისრწნილი მოხუცი პოლ მორანი (ავტორი „შავი მაგიისა"). შემდეგ კიშში გამოჩნდნენ როიალისტი შარლ მორასი და ჟან უიონო. გერმანელების ბატონობის დროს მათ დაიწყეს გზმოცემა „აქსიონ ფრანსეზისა". 1940 წელს დრიე ლა როშელმა გაანახლა გამოცემა „ნუველ რევიუ ფრანსეზისა", რომელიც ტაკე ფაშისტურ მიზნებს ემსახურებოდა. საფრანგეთის მოწინავე ინტელიგენციამ ზიზღით შეაქცია ზურგი ამ ბინძურ წამოწყებას.

მეხუთე კოლონამ, რომელიც ადრეე გამოდიოდა სახალხო ფრონტის მოძრაობის წინააღმდეგ და რომელიც ჯერ ისევ ომამდე დაჯგუფებული იყო ფაშისტური ჟურნალის „ფერბოგვენ"—„აკრძალულია"

გერმანელმა ბარბაროსებმა არაერთ ვერაგულ ხერხს მიმართეს, რათა გაენადგურებიათ თავისუფალი აზროვნების კერა საფრანგეთში. ისინი ჰკრძალავდნენ, სწვავდნენ, ანადგურებდნენ წიგნებს. დიუამელის თხუზულებათა სრული კრებული აკადემიური გამოცემის მეათე ტომზე, გაჩნდა გერმანული ბეჭედი: „ფერბოგვენ" (აკრძალულია). ფრანსუა მორიაკის ყველა წიგნი აკრძალეს და გაანადგურეს. გაანადგურეს აგრეთვე ლეი არაგონის წიგნები და ნიჭიერი ნოველისტის სენ ეკზიუპერის ნოველათა კრებული „სამხედრო მფრინავი"; შარლ ვილდრაკი 1940 წელს დაპატიმრეს იმის გამო, რომ მან 1937 წელს გამოსცა წიგნი საბჭოთა კავშირზე — „ახალი რუსეთი"; ორჯერ გამოაქვეყნეს გერმანელებმა სიები: „აკრძალული ფრანგული ლიტერატურა". ფრანგი მწერალი—პატრიოტისათვის ყველაზე მძიმე იქნებოდა — ვერ ეპოვნა თავისი სახელი ამ სიებში.

ცხადია, მთელი საბჭოთა ლიტერატურა, რაც კი გადათარგმნილი იყო ფრანგულ ენაზე — გერმანელებმა აკრძალეს. მხოლოდ ერთი პარიზული გამომცემლობის „პაიოტის" საწყობებში მათ გაანადგურეს ორმოცი ათასზე მეტი ტომი. მიხ. შოლოხოვის „წყნარი დონის" თარგმანი მათ დასწვეს ერთ დღეს სტეფან ცვეიგის თხზულებათა სრულ კრებულთან ერთად.

ისინი. ვინც ებრძოლნენ

ფრანგი მწერლების ერთი ჯგუფი (ანდრეა ბლოკი, ბერნანარი, სიეტპერიელი, ჟაკ მარიტენი და სხვ.) საზღვარგარეთ, ემიგრაციაში წავიდა და იქ განაგრძნობდა დაუცხრომელ ანტი-ფაშისტურ მოქმედებას. დრო და დრო ისინი აქცენდნენ მსოფლიოს, რომ ფრანგული ლიტერატურა ცოცხალია, რომ ნამდვილი ფრანგი მწერლები შეუერიგებელ ბრძოლას აწარმოებენ გერმანელი დამპყრობლების წინააღმდეგ და მხოლოდ ისეთი „მეტრნი" როგორც ეიოო რომენი და ანდრე ჟიდი — ისწრაფოდნენ დაეთვალთ ევი ფრანგთა გულებში. საფრანგეთისაგან შორს, ისინი არ განიცდიდნენ დევნას და ისწრაფოდნენ პეტენ-ლავალის მარიონეტული ხელისუფლებისაკენ.

ფრანგი მწერლების უმრავლესობა საფრანგეთში დარჩა, მაგრამ მათ გერმანელებთან თანამშრომლობაზე კატეგორიული უარი განაცხადეს.

ზოგიერთნი იძულებულნი გახდნენ დადუმებულიყვნენ და ეცოცხალათ გერმანელთა ზედამხედველობის ქვეშ, ნაწილი მწერლებისა დაიღუპა უთანასწორო ბრძოლაში, მაგრამ ჰიტლერელნი ულმოსნენ ალმოჩნდნენ ვაესრისათ თანამედროვე ფრანგული ლიტერატურა — ფრანგული თავისუფლების მოყვარე ფრანგული ენაზე. ჟან ჟიროდუ მოკვდა გესტაპოში. პოეტები — მაქს ეაკობი და ბენჟამენ კრემიე დაიღუპნენ საკონცენტრაციონ ბანაკებში. უკანასკნელმა დიდმა წარმომადგენელმა ფრანგული სიმბოლიზმისა, მოხუცმა სენ პოლ რუმ ვერ აიტანა მორალური წამება (გერმანელებმა გაიუპატიურეს მისი ქალიშვილი), საკონცენტრაციონ ბანაკში ჰკუაზე შეიშალა და მოკლული იქნა გერმანელების მიერ. საფრანგეთის განთავისუფლების შემდეგ ერთერთ ჰიტლერულ საპყრობილეში ფრანგებმა იპოვნეს მძიმედ დაჭრილი მწერალი ჟან კასუ (ავტორი ცნობილი რომანისა „პარიზის სისხლიანი დღეები", რომელიც თარგმნილია ქართულ ენაზეც.)

ფრანგული არალეგალური წიგნები

გერმანელთა ბატონობის შავნელ დღეებში ფრანგული ლიტერატურა ცოცხლობდა და იბრძოდა. ჩვენ დავასახელებთ ზოგიერთ წიგნებს, რომლებიც ოკუპაციის დღეებში არალეგალურად გამოაქვეყნეს ფრანგმა მწერლებმა. ამ წიგნებზე, ავტორთა სახელების ნაცვლად, გასაგები ჰიზეზების გამო, მხოლოდ ფსევდონიმები იყო აღბეჭდილი, აი ეს წიგნებიც: ფორერი (ფრანსუა მორიაკი)*) „შავი რვეული", დ. უცხრომელი ფრანსუა (ლეი არაგონი) — ლექსების კრებული „გრავენის მუზეუმი", არგონი (დელეუბრიუდელი) — წერილების კრებული „ინგლისი", ლაურენ დანიელ (ელზა ტრიოლე) — „ქალაქი ტრადიციების დამცველი და გამგრძელებელი.

როგე მარტენ დიუ გარს ჰიტლერელების ბატონობის პერიოდში არ გამოუქვეყნებია არც ერთი წიგნი, მაგრამ ის აქტიურ მონაწილეობას ღებულობდა არალეგალურ ანტიგერმანულ პრესაში. მწერალმა ჟ. დეკურმა 1941 წლის თებერვალში, პარიზში შეაქმნა არალეგალური ჟურნალი „ლე-ტტრ ფრანსეზი." ამ ჟურნალის ირგვლივ გაერთიანდნენ მწერლები, — აქტიური მებრძოლნი ფაშისტური ძალადობის წინააღმდეგ: ჟან პოლანი, რომელიც შემდეგ დაატაპიტრეს გერმანელებმა, ფეენო, ვოადალი, ნარკეზეენის მწერალი ედიტ ტომა, კლოდ მორანი, დენიელ-ბრიუდელი. პირველი არალეგალური ნომერი ჟურნალისა საბეჭდ მასწავლებაზე იყო დაბეჭდილი. როცა მისი ტირაჟი გამოქვეყნდა, მისი რედაქტორი დეკური უკვე დაპატიმრებული იყო. ჟურნალის მეორე ნომერი გამოვიდა 1942 წლის ოქტომბერში.

მიუხედავად რეპრესიებისა და მუდმივი საფრთხისა, მწერალთა ეს საბრძოლო გაერთიანება მტკიცდებოდა. მწერლები ჟან პოლ სარტრი, მიშელ ლერისი, ფრენო, ჟან ლესკიური და ჟან ტარდიე, ხოლო უფრო გვიან ფრანსუა მორიაკი „ლეტტრ ფრანსეზის" აქტიური თანამშრომლები გახდნენ.

*) ფრჩხილებში ნაჩვენებია ნამდვილი გვარი მწერლისა.

ფრანგი მწერლების მანიფესტი

„ლეტტრ ფრანსეზის" პირველსავე ნომერში, რომელიც პარიზის განთავისუფლების ორი კვირის შემდეგ გამოვიდა — გამოქვეყნდა ფრანგი მწერლების ნაციონალური კომიტეტის მანიფესტი. ამ დოკუმენტში ნათქვამი იყო: „გაერთიანებულნი გამარჯვებისა და თავისუფლების დღეებში, ისევე როგორც გაერთიანებულნი ვიყავით მწუხარებისა და ტანჯვის დღეებში, ჩვენ ვიმუშავებთ საფრანგეთის აღორძინებისათვის და სამშობლოს მოღალატეთა დასჯისათვის".

ამ მანიფესტს ხელს აწერს 65 თვალსაჩინო ფრანგი მწერალი. მათ შორის სამი აკადემიკოსი: ფრანსუა მორიაკი, ეორე დიუამელი, პოლ ვალერი, პოლ ელიუარი, ჟან გეენო, კლოდ როი, რენე ბლეში, ლეი არაგონი, ჟან კასუ, როგე მარტენ დიუ გარი, ლეონ მუსინაკი და სხვ.

ს. პ. ბერიას სახელობის პოლიგრაფიული კომბინატი „კომუნისტი"

ლევან ასათიანი—ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატი

30 მარტს, საქ. სსრ მეცნიერებათა აკადემიის რუსთაველის სახელობის ლიტერატურის ისტორიის ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭოს საჯარო სხდომაზე, მწერალმა ლევან ასათიანმა ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატის სამეცნიერო ხარისხის მოსაპოვებლად დაიცვა დისერტაცია თემაზე „ცხოვრება აკაკი წერეთლისა".

მწერლის ეს შრომა გამოცემულ იქნა 1940 წელს აკაკი წერეთლის დაბადებიდან 100 წლის იუბილეს დღეებში. მასში მოცემულია დიდი მგოსნის ცხოვრების ფართო გაშუქება, დაფუძნებული ისტორიულ მასალებსა და დოკუმენტებზე.

ოფიციალურ ოპონენტებად გამოვიდნენ ფილოლოგიის მეცნიერებათა დოქტორი, პროფ. ალ. ბარამიძე და ფილოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი გ. აბზიანიძე. ოფიციალურ ოპონენტებს გარდა კამათში მონაწილეობა მიიღეს პროფ. ვ. ბერიძემ, მწერალმა გერონტი ქიქოძემ და პროფ. რუსუდან ნიკოლაძემ.

ყველა ოპონენტმა ხაზი გაუსვა სადისერტაციო შრომის ლიტერატურულ ღირსებას, მათ აღნიშნეს აგრეთვე, რომ მონოგრაფია „ცხოვრება აკაკი წერეთლისა" დაწერილია თემის ღრმა მეცნიერული ცოდნითა და ფაქტებისადმი კეთილსინდისიერი დამოკიდებულებით. ლევან ასათიანის ეს შრომა პირველი სერიოზული ცდაა დიდი მწერლის ცხოვრების საფუძვლიანი მეცნიერული შესწავლისა.

რუსთაველის სახ. ლიტერატურის ისტორიის ინსტიტუტის სამეცნიერო საბჭომ დასტურული (ფარული) კენჭისყრით მწერალ ლევან ასათიანს მიანიჭა ფილოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატის ხარისხი.

გიგლიოგრაფია

წიგნი მცხეთა-არმაზის გათხრებზე

მცხეთა საქართველოს უძველესი დედაქალაქია. ერთი თვალის გადავლებითაც ადვილად დარწმუნდება ადამიანი იმაში, რომ დღევანდელი მცხეთის მიდამოები შორეულ ისტორიულ წარსულში სახელმწიფოებრივი მნიშვნელობის მქონე ადგილი ყოფილა. მტკვრისა და არაგვის შესართავში, შედარებით მცირე ტერიტორიაზე, აქ რამდენიმე ღირსშესანიშნავი ძეგლი იპყრობს ყურადღებას: მაღალი ოსტატობით ნაგები ჯვრის მონასტერი მთაზე, სამთავროს და განთქმული სვეტიცხოვლის ნაგებობანი ბოლოს სოფელში, ძველადაველი ხიდი მტკვარზე, ბერბრის ციხე, ანუ ნაცხოლი და სხვ.

არქეოლოგებმა ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 70-იან წლებში შეაგროვეს, რომ მცხეთის მიწის წიაღში უფრო მეტი ისტორიული ნამუსი მოიპოვება, ვიდრე მის ზედაპირზე. 1871 წლიდან სამთავროს მახლობლად, ძალიან მნდორზე, დაიწყეს არქეოლოგიური გათხრები. აქ 600-მდე ძველი სამარე გაითხარა, მიწიდან ამოღებულ იქნა მიცვალებულთათვის თან ჩატანებული უამრავი უძველესი ინვენტარი: ბეჭედეულობა, იარაღ-საჭაელები და საკულტო (რელიგიური) ნივთები.

მაგრამ ეს გათხრები, რომელსაც ბუნებისმეტყველი ბაიერნი აწარმოებდა, მთელი სისრულითა და მეცნიერული მეთოდებით არ იყო ჩატარებული: მას ბევრი ნაკლი ჰქონდა, შემდეგ გამოირკვა, რომ სამთავროში კიდევ დარჩენილა ჯერ გაუხსნელი, მეტად საინტერესო და მდიდარი სამარხები.

საბჭოთა საქართველოში მეცნიერებისა და კულტურის აყვავებასთან ერთად, საბჭოთა არქეოლოგიამაც უდიდესი წარმატებანი მოიპოვა. უკანასკნელ წლებში საქართველოს მეცნიერებმა აწარმოეს მცხეთა-არმაზის ისტორიული გათხრები. ამ გათხრების „მნიშვნელობაზე მთელ საბჭოთა კავშირში, და აგრეთვე უცხოეთშიც, უდიდესი ინტერესით ლაპარაკობენ.

მუშაობა 1937 წლის ზაფხულიდან დაიწყო, როდესაც მცხეთის რაიონში სსრკ მეცნიერებათა აკადემიის საქართველოს ფილიალის მიერ მოწყობილი ექსპედიცია გაემგზავრა.

ექსპედიციის მუშაობა, თანდათან გაფართოდა და ბოლოს, როდესაც იგი არმაზისხევის პიტიახშთა საგვარეულო სამარხებს წააწყდა, მან განსაკვირებელი წარმატებანი მოიპოვა.

გათხრებით მოპოვებული ძვირფასი ნივთიერი მასალა წაარწერების, ოქრო-ვერცხლის ნატიფი სამკაულის, მაღალი ოსტატობით ნაკეთები ხელოვნების სხვა ძეგლების სახით უაღრესად საინტერესო განძია ისტორიული მეცნიერებისათვის; მისი შესწავლა-გამოკვლევა ნათელს მოჰფენს ქართველი ერის უძველესი წარსულის ყოფა-ცხოვრებას. ამ მნიშვნელოვან გათხრების საკითხზე ახლახან გამოვიდა ახალგაზრდა არქეოლოგის გიორგი ლომთათიძის წიგნი: „არქეოლოგიური გათხრები საქართველოს ძველ დედაქალაქში" (რედაქტორი აკად. ს. ჯანაშია). ეს არის სხარტად დაწერილი მეცნიერულ-პოპულარული ნარკვევი, რომლის ავტორი, როგორც გათხრების მონაწილე პირი, მოუთხრობს მკითხველს ამ შესანიშნავი ძიების ისტორიაზე, მის მეცნიერულ ღირებულებასა და მნიშვნელობაზე.

წიგნის პირველ თავში მოკლედ გათვალისწინებულია მცხეთისა და მისი მიდამოების შესწავლის ისტორია, რომელიც შეიძლება 1867 წლიდან დაიწყოს. ამ წელს საქ. სამხედრო გზაზე იპოვნეს დიდი ოთხკუთხი ქვა ბერძნული წარწერით.

ამის შემდეგ ავტორი აღწერს მცხეთის ზემოხსენებულ ექსპედიციის მუშაობას, რომელიც ძირითადად სამ პუნქტზე გაიშალა: სამთავროს მახლობლად, არმაზის ხევში და ბაგინთზე. ამ უკანასკნელ პუნქტზე გათხრამ უდიდესი შენობის კედლები და ზღუდეები გამოაშიშვლა, ეს მიგვითითებს იმაზე, რომ მცხეთის პირდაპირ, ბაგინთის მთაზე, ჩვენს წელთაღრიცხვამდე დიდი ციხე-ქალაქი არსებულა, ალბათ ის, რომელსაც პომპეუსის ერთერთი მოლაშქრე „აკროპოლს" უწოდებდა.

წიგნის მომდევნო თავებში მოცემულია „ექსპედიციის მუშაობის წინასწარი მეცნიერული შედეგები", ავტორი ცდილობს ქრონოლოგიურად დაჯგუფოს გათხრებით მოპოვებული მასალები.

წიგნის ბოლო მინაწერებში წარმოდგენილია ცნობები მცხეთა-არმაზის ექსპედიციის მიერ 1943, 1944 წლებში განახლებული მუშაობით მოპოვებულ მილწევებზე; ეს ის მილწევებია, რომლებიც სამამულო ომის დაძაბულ ძნელ პირობებში მეედგარი შრომით მოიპოვეს ჩვენმა მეცნიერ მუშაკებმა.

წიგნს, რომელიც 80 გვ. შეიცავს, დართული აქვს სურათები, იგი დაწერილია ხალისიანი და მარტივი, გასაგები ენით.

ილია მაიაურაძე

„ოცვის ბერი გოჩას" ილუსტრაცია. ნახ. მხატ. დ. გაბაშვ[illegible]

ნოვგოროდის არქიტექტურული ძეგლების აღდგენა

ნოვგოროდი ცნობილია, როგორც ძველი რუსეთის არქიტექტურული ძეგლების უნიკალური ქალაქი. იქ არის 80-მდე არქიტექტურული ნაწარმოები, რომლებიც ეკუთვნიან მე-9—მე-17 საუკუნეებს. მათ შორის მსოფლიოში ცნობილი სოფიის სობორი (რომლის არსებობის 900 წლის თავი მიმდინარე წელს სრულდება), და სხვა უძველესი მონასტრები და სობოროები.

ამას გარდა ქალაქისა და ოლქის ტერიტორიაზე არსებობს ორი უკანასკნელი საუკუნის ათობით არქიტექტურული ძეგლი.

ფაშისტმა ბარბაროსებმა დაანგრიეს და გაანადგურეს ეს უძვირფასესი ისტორიული ძეგლები. ახლა იქ უდიდესი მუშაობა მიმდინარეობს მათი იმ სახით აღდგენისათვის, როგორიც იყვნენ ომის წინ, სწარმოებს ფოტოსურათებისა და ნახატების შეგროვება, უნიკალურ სიძველეთა სიების შედგენა და სხვა.

მთავრობის დადგენილებით უკვე დაწყებულია გრანდიოზული მუშაობა ნოვგოროდის კრემლის აღდგენისათვის. ყალიბდება სპეციალური საპროექტო-საალმდგენო სახელოსნო, იხსნება რუსეთში პირველი სამწლიანი სასწავლებელი ხელოსან-რესტავრატორებისა.

საალმდგენო მუშაობისათვის ხელმძღვანელობის გასაწევად შეიქმნა სამეცნიერო საბჭო ა. შჩუსევისა და ი. გრაბარის მონაწილეობით.

ამასთან მოწვეული არიან სპეციალისტები—არქიტექტორები, მხატვრები, არქეოლოგები, ხელოვნებათმცოდნეები, ისტორიკოსები და ინჟენრები. კრემლის ტერიტორიაზე საალმდგენო მუშაობის პარალელურად იწარმოებს არქეოლოგიური გათხრები.

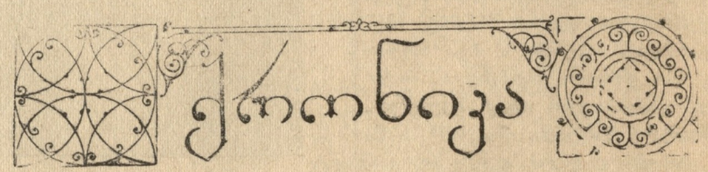

ქრონიკა

„ჰამლეტის" ახალი თარგმანი

კონსტანტინე გამსახურდიამ ხელახლა თარგმნა ინგლისურიდან უილიამ შექსპირის „ჰამლეტი".

კონკურსი საუკეთესო სიმღერაზე

მუსიკალურ დაწესებულებათა მთავარი სამმართველო ატარებს დახურულ კონკურსს საუკეთესო საესტრადო და მასობრივ სიმღერაზე—გრამაფონის ფირფიტაზე ჩასაწერად. შემოწილია კონკურსის ჟიური ვ. სურინის, ა. ვ. ალექსანდროვის, ა. ხაჩატურიანის, ვ. ბელის, კ. ზახაროვის, დ. კაბალევსკის, ა. იპოლიტოვის, ნ. ჩემბერდეის, მ. სოკოლოვის, ნ. სპეტრანსკის, კ. დერეჟინსკის, მ. ისაკოვსკის, ვ. ლებედევ-კუმაჩის, ნ. ასეევის შემადგენლობით.

საუკეთესო ნაწარმოებისათვის დაწესებულია ექვსი პრემია,—ექვსი ათასიდან ოცი ათას მანეთამდე.

პრემირებული ნაწარმოები ჩაწერილ იქნება გრამაფონის ფირფიტებზე და გამოვა მასობრივი ტირაჟით.

საბავშვო ნაჯახტების საკავშირო გამოფენა

მიმდინარე წლის ზაფხულზე, მოსკოვში გაიხსნება სრულიად-საკავშირო გამოფენა საბავშვო ნახატებისა, მიძღვნილი დიდი სამამულო ომის თემატიკისადმი. გამოფენას აწყობენ სკკ. ალკკ ცენტრალური კომიტეტი, ხელოვნების კომიტეტი და რუსეთის განათლების სახალხო კომისარიატი.

შექმნილია გამოფენის საორგანიზაციო კომიტეტი, რომლის შემადგენლობაში შედიან მ. ბრაპჩენკო, ს. გერასიმოვი, ვ. მუხინი, კუკრინიკსები, დ. შმარინოვი, ვ. ლებედევი, ს. მარშაკი და სხვ.

სახელმწიფო ერმიტაჟის სამეცნიერო საბჭო

საკავშირო სახკომსაბჭოსთან არსებულმა ხელოვნების კომიტეტმა დაამტკიცა სახელმწიფო ერმიტაჟის სამეცნიერო საბჭო. საბჭოში შეიდნენ გამოჩენილი ისტორიკოსები, ხელოვნებათმცოდნეები, არქიტექტორები, მხატვრები, მათ შორის ერმიტაჟის დირექტორი აკადემიკოსი ი. ორბელი (თავმჯდომარე), აკადემიკოსები: ე. ტარლე, ვ. ვოლგინი, ვ. სტრუვე, ბ. გრეკოვი, მხატვრები: მ. ვერეისკი, ვ. სეროვი და სხვები.

საბჭოთა კომპოზიტორების ახალი ნაწარმოებნი

მოსკოვის კომპოზიტორიის დიდ დარბაზში ამ დღეებში პირველად იქნა შესრულებული ვ. მურადელის ახალი ნაწარმოები—მეორე სიმფონია. ამ ნაწარმოების თემაა—საბჭოთა ხალხის თავდადებული ბრძოლა თავისი ღირსებისა, თავისუფლებისა და დამოუკიდებლობისათვის და ჩვენი ქვეყნის ზეიმი მტერზე საბოლოო გამარჯვების შემდეგ.

„კალევალას" გამოქვეყნების 110 წლისთავი

კარელია-ფინეთის დედაქალაქში, პეტროზავოდსკში საზეიმო ვითარებაში აღნიშნული იქნა კალევალას გამოქვეყნების 110 წლისთავი. ამ თარიღს სპეციალური სხდომა მიუძღვნა კარელო-ფინეთის კულტურის სამეცნიერო-საკავშირო ინსტიტუტმა. სხდომაზე კალევალას შესახებ წაკითხული მოხსენების შემდეგ მთქმელმა ა. ე. კიბროვამ იმღერა ერთი კარი კალევალადან — კარი მეედელ ილმარინენის შესახებ. მთქმელმა ნ. დ. კალაკოვამ შეასრულა ძველი კარელური სიმღერა ვიბო'-ების ციხის აღებაზე.

სექციები ქუთაისის მწერალთა კავშირში

საქართველოს სახკომთა მწერლების კავშირის ქუთაისის განყოფილებაში ჩამოყალიბდა, ორი სექცია — პოეზიისა და პროზის სექცია.

პოეტების სექციას ხელმძღვანელობს გრ. იმედაძე, პროზაიკოსთა სექციას ვლ. ფუგუგუშვილი.

სექციების ხელმძღვანელებს დაევალათ წარმოადგინონ გეგმები, რომელთა მიხედვით წარიმართოს მუშაობა.

თეატრები

თეატრების ს. ორჯონიკიძის სახ. სახელმწიფო თეატრმა წელს მაყურებელს უჩვენა გ. ერისთავის პიესა „ყვარყვარე თუთაბერი", პ. კაკაბაძის „ყვარყვარე თუთაბერი" და ა. სუმბათაშვილ-იუჟინის „ლალატი".

ამჟამად თეატრი ამზადებს ბ. გამრეკელის მუსიკალურ კომედიას „მზის დაბნელებას" (ზ. ანტონოვის მიხედვით). „მზის დაბნელებას" სდგამს ბ. გამრეკელი, მუსიკა ეკუთვნის ვ. ცაგარელიშვილს, ქორეოგრაფია დ. მაკავარიანი. მთავარ როლებს ასრულებენ: ს. ბეჟანიშვილი, მ. ლაღაშვილი, ვ. ჩელთისპირელი, პ. ახვლედიანი, ა. კუპატაძე.

სეზონის ბოლომდე თეატრი დასდგამს შემდეგ პიესებს: გ. დარისპანიშვილის „ირანა", სადაც ასახულია ბოშათა ყოფაცხოვრება სამამულო ომის დროს, და ოსტროვსკის კომედიას „შემოსავლიანი ადგილი". ორ უკანასკნელ პიესას სდგამს თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელი ბ. მაღლაკელიძე.

ყვარელის თეატრში

ყვარლის კ. მარჯანიშვილის სახელობის სახელმწიფო თეატრმა დასდგა შ. კილასონიძის პიესა „ლეტენანტი გამიდოვი". პიესის დადგმა ეკუთვნის თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელს შალვა ჩერქეზიშვილს, დეკორატიული გაფორმება ა. ლენტიშვილს. მთავარი როლები შესრულეს ი. სეფიაშვილმა (გამიდოვი), ნ. ნაპირელმა (სიამაშვილი), თ. ოთაურიშვილმა (მოსალსკი), ნ. ბუტურლიშვილმა (ფონ-ბომელი), მ. რატიშვილმა (ნაჯიობა).

სეზონის დახურვამდის თეატრს განზრახულია აქვს დადგას ნ. ნაკაშიძის „ვინ არის დამნაშავე", გ. ნახუცრიშვილის „კომპლე" და ა. ცაგარელის „ხანუმა".

ზითელ წყაროს თეატრში

ზითელწყაროს თეატრი მოორიგ პრემიერად აჩუქებს ტრ. რიმშვილის პიესას „სტუმარ-მასპინძლობა", რომელსაც სდგამს თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელი აკ. ინჯია. დეკორატიულად აფორმებს დ. მირიანაშვილი. მთავარ როლებს ასრულებენ ნ. დენისაშვილი (ნუცა), შ. ყარალაშვილი (არიმანი), შ. მდივანი (თომა), გ. რიმნისთაველი (ატაკუტა).

სეზონის დახურვამდე თეატრი დასდგამს აკ. წერეთლის „პატარა კახს", შ. დადიანის „შენი ჭირიმეს", ი. ტურაიშვილის „ლაშტარახს" და გ. შატბერაშვილის „ფიქრის გორას".

ტყიბულის თეატრში

ტყიბულის სახელმწიფო თეატრმა მიმდინარე სეზონში დასდგა გ. ერისთავის „ყვარყვარე ათაბეგი", ზაიცკის „რობინ გუდი", შ. დადიანის „ბებეტკორი" და ვ. გუნიას „დიმა".

დიდი წარმატება ხვდა დ. ერისთავის „საშშობლოს", რომელიც დასდგა თეატრის სამხატვრო ხელმძღვანელმა ს. მუჭედლიძემ. სპექტაკლი დეკორატიულად გაფორმა ა. ტოგონიძემ. მთავარ როლებს ასრულებდნენ: მ. მაჭარაძე (ქეთევანი), შ. ფულარიანი (სიმონი), ლ. კახიძე (ლევანი), ვ. მუჭედლიძე (შახბაზი).

სეზონის ბოლომდე თეატრში დაიდგმება შ. კილასონიძის „ლეიტენანტი გამიდოვი".

სარედაქციო კოლეგია:
ო. ებაძე, გ. ნატროშვილი (პ.-მგ. რედაქტორი), შ. რადიანი, გ. ქიქოძე, ს. ჩიქოვანი, ვ. წულუკიძე, მ. ჯიაურელი.

რედაქციის მისამართი: თბილისი, მაჩაბლის ქუჩა, № 13. ტელეფონი 3-47-10.

გამომცემლობა „საბჭოთა მწერალი".

ფე 00084